

Effekter av investeringsprogrammen LIP och Klimp

Regeringsuppdrag juni 2008

RAPPORT 5861 • AUGUSTI 2008

Effekter av investeringsprogrammen LIP och Klimp

Regeringsuppdrag juni 2008

Beställningar

Ordertel: 08-505 933 40

Orderfax: 08-505 933 99

E-post: natur@cm.se

Postadress: CM Gruppen AB, Box 110 93, 161 11 Bromma

Internet: www.naturvardsverket.se/bokhandeln

Naturvårdsverket

Tel: 08-698 10 00, fax: 08-20 29 25

E-post: registrator@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, SE-106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

ISBN 978-91-620-5861-6.pdf

ISSN 0282-7298

© Naturvårdsverket 2008

Elektronisk publikation

Omslagsfoto: Magnus Wahman (Naturens hus)

Kasper Bonnevier Dudzik (biogasbuss)

Ulricehamns kommun (pellets i hand)

Förord

Naturvårdsverket har i regleringsbrevet för 2008 fått i uppdrag att redovisa en översiktlig beskrivning av effekterna av investeringsprogrammen, det vill säga stödet till lokala investeringsprogram (LIP) och klimatinvesteringsprogram (Klimp).

Det är fjärde året i rad som Naturvårdsverket rapporterar effekterna av investeringsprogrammen till regeringen. Rapporten visar omfattningen av LIP och Klimp från starten av LIP 1998 till och med de sista besluten om nya Klimpbidrag 2008. I sammanställningen redovisas förutom verkliga resultat och effekter även förväntade sådana.

Rapporten (diariernr 751-517-08 Ki) har tagits fram av Enheten för investeringsprogram vid Naturvårdsverket med hjälp av Lydén Produktion HB. Ansvarig handläggare på Naturvårdsverket har varit Åsa Söderberg.

Stockholm i juni 2008

Naturvårdsverket

Eva Smith
Direktör, Klimatavdelningen

Innehåll

FÖRORD	3
INNEHÅLL	5
SAMMANFATTNING	7
SUMMARY	8
INLEDNING	9
Från bredd till fokusering	9
Hur mäter man effekter?	9
Resultaten bör komma till nytta	10
KLIMP	11
Bakgrund till klimatinvesteringsprogrammen	11
Vad är ett klimatinvesteringsprogram och hur tas det fram?	11
Klimp 2003 till 2012	12
Detta går bidragen till	12
Biogas	14
Guldklimpar - särskilt effektiva projekt	15
Dessa går bidragen till	15
Förväntade effekter	17
Klimat effekter	17
Kostnad per ton koldioxid	19
Energieffekter	20
Andra effekter	21
Förändringar i programmen och projekten	22
Outnyttjade bidrag ger pengar tillbaka	23
Nya investeringsprogram 2008	23
Dessa går bidragen till	23
Förväntade effekter	23
LIP	25
Bakgrund till de lokala investeringsprogrammen	25
Detta gick bidragen till	25
Klimatrelaterade projekt	27
Dessa gick bidragen till	27
Totala effekter	28

Klimat effekter	28
Andra effekter	29
Urval och förändringar i programmen och projekten	32
INFORMATIONSBETET	34
Spridning av resultat och erfarenheter	34
Goda exempel	34
Spridning via media	35
Miljöinvesteringsregistret MIR	35
Besöksstatistik	36
Användarundersökning	37
Vidareutveckling för ökad nytta och fler besökare	37
Övrigt webbarbete	38
UTVÄRDERINGAR	39
LIP	39
Spridningen av resultat	39
Tidigare utvärderingar	39
Klimp	39
Kostnadseffektivitet	39
Information som styrmedel	40
Avslagna projekt	40
Erfarenheter från tidigare resultatspridning	41
BILAGA 1 – SAMTLIGA BEVILJADE INVESTERINGSPROGRAM	42

Sammanfattning

Klimatinvesteringsprogrammen (Klimp) som genomförs runt om i Sverige beräknas leda till minskade utsläpp av växthusgaser med drygt en miljon ton koldioxid-ekvivalenter om året. Det görs i drygt 900 projekt som genomförs av kommuner, företag och andra organisationer. Investeringar på drygt 8 miljarder kronor förväntas komma till stånd med hjälp av bidrag på drygt 1,8 miljarder kronor, fram till 2012.

Mellan 1998 och 2008 genomfördes de lokala investeringsprogrammen (LIP) i Sveriges kommuner. Denna avslutade satsning lever nu vidare som en omfattande katalog av projektresultat och erfarenhet, öppen att inspireras av och lära ur för framtida miljö- och klimatprojekt. De dryga 4 miljarderna i bidrag gick till ca 1 800 projekt som har lett till mer än 16 miljarder kronor i miljö- och klimatinvesteringar. Summeringen av resultaten visar bland annat på minskade utsläpp av växthusgaser med nästan en miljon ton om året.

I denna rapport beskrivs förväntade respektive uppnådda resultat av Klimp och LIP. Nedan följer några av de viktigaste:

- Projekten i Klimp och LIP beräknas minska utsläppen av växthusgaser med ca 2,1 miljoner ton per år. Dessutom bidrar programmen till flera andra nationella miljö kvalitetsmål.
- Projekten inom Klimp beräknas minska energianvändningen i Sverige med 1,2 TWh per år.
- Bidragskostnaden för de utsläppsminskningar av växthusgaser som sker genom Klimp är ca 100 kronor per ton.
- 126 klimatinvesteringsprogram och 211 lokala investeringsprogram med sammanlagt ca 2 700 projekt har beviljats bidrag.
- Ungefär en fjärdedel av Klimpbidragen går till privata företag.
- Ungefär en tredjedel av Klimpbidragen går till biogas.
- I LIP gick totalt ca 30 procent av bidragen tillbaka till staten, medan det i Klimp ser ut att bli en något lägre andel.
- Fjärrvärmeprojekt står för de största utsläppsminskningarna av koldioxid i LIP.
- De lokala investeringsprogrammen har resulterat i att ca 3,2 TWh per år har ställts om till förnybar energi, vilket är betydligt mer än vad som angavs i ansökningarna, trots att endast 70 procent av bidragen utnyttjas.
- Inom LIP har det genomförts drygt 90 separata informationsprojekt, i Klimpprogrammen ingår drygt 170 st.
- Miljöinvesteringsregistret MIR har vidareutvecklats och visar nu även goda exempel ur investeringsprogrammen.

Summary

The Climate Investment Programme (Klimp) which is carried out all over Sweden aims at decreasing the greenhouse gas emissions with more than one million tonnes of carbon dioxide equivalents a year. This will be made within more than 900 projects run by municipalities, companies and other organisations. The investments of more than 8 billion kronor are expected to be financed with grants of more than 1, 8 billion kronor up to the year 2012.

The Local Investments Programmes (LIP) were carried out by Swedish municipalities during 1998 to 2008. Although finalised, this programme continues in way of an extensive catalogue with project results and compiled practises to be used as a source of inspiration and teachings for future environmental and climate projects. The more than 4 billion kronor of subsidies allocated to approximately 1 800 projects have resulted in environmental and climate investments of more than 16 billion kronor. The compilation of the results shows a variety of results such as decreased greenhouse gas emissions with almost one million tonnes a year.

This report describes the expected as well as achieved results of Klimp and LIP.

These are some of the most important results:

- The Klimp and LIP projects are expected to decrease greenhouse gas emissions with approximately 2,1 million tonnes/year. The projects moreover aim at fulfilling several other national objectives addressing environmental quality.
- The Klimp projects will approximately decrease the energy consumption in Sweden with 1,2 TWh/ year.
 - The cost for the subsidies for decreasing emissions of greenhouse gas carried out within the Klimp framework is approximately 100 kronor per ton.
 - 126 climate investment programmes and 211 local investment programmes with a total of approximately 2 700 projects have been allocated funds.
 - Approximately a fourth of the Klimp funds are allocated to private companies.
 - Approximately a third of the Klimp funds are allocated to biogas measures.
 - In the LIP programmes a total of approximately 30 per cent of the grants were re-emitted to the state, while there seems to be a somewhat lower share for the Klimp programmes.
 - Projects in LIP, aiming at district heating are those that present the highest discharge decrease of carbon dioxide.
 - The local investment programmes have resulted in a changeover with approximately 3,2 TWh/ year to renewed energy, which is a great deal more than anticipated, in spite the fact that only 70 per cent of the grants are allocated.
 - Within LIP more than 90 separate information projects have been carried out, while within Klimp more than 170 information projects have been carried out.
 - The directory Green Investments in Sweden, MIR, have developed further and now presents examples of best practise from the investment programmes.

Inledning

Under våren 2008 fattade Naturvårdsverket beslut om den sista omgången ansökningar om bidrag till klimatinvesteringsprogram. Det markerar en milstolpe för en omfattande aktivitet i hela landet, där framför allt kommuner och företag investerar 24 miljarder kronor för att förbättra miljön och minska den negativa påverkan på klimatet. Totalt är fler än 2 700 projekt beviljade stöd inom ramen för lokala investeringsprogram och klimatinvesteringsprogram under perioden 1998 till 2012.

Från bredd till fokusering

Som en del av ”Hållbara Sverige” fattade riksdagen beslut om en av de största enskilda miljöstatsningarna i Sverige någonsin, genom att avsätta 6,2 miljarder kronor till stöd för lokala investeringsprogram (LIP). Syftet med stödet var att använda kommunerna som motor för att öka takten i den ekologiska omställningen i Sverige. Samtidigt skulle stödet bidra till ökad sysselsättning. Förutom storleken var stödet unikt på så vis att det inte favoriserade någon särskild teknik eller miljöfråga. Istället var det upp till kommunerna att identifiera de lokala miljöproblemen och ansöka om pengar till de lösningar de själva ansåg effektiva.

När LIP ersattes av stödet till klimatinvesteringsprogram (Klimp) år 2002 behölls de unika egenskaperna hos bidragssystemet, men programmen skulle fokusera på projekt som minskar utsläppen av växthusgaser och projekt för att minska energianvändningen.

Investeringsprogrammen har kommit olika långt. Av de 211 beviljade programmen inom LIP har i princip alla genomförts och fått sina slutrapporter godkända av Rådet för investeringsstöd (RIS). Inom Klimp har ett fåtal program hittills hunnit genomföras och fått sina slutrapporter godkända av RIS. Därför baseras uppgifterna om Klimp helt och hållet på de förväntade resultat som finns angivna som mål i de olika projekten.

Hur mäter man effekter?

Denna rapport innehåller många diagram som visar hur miljöskadliga utsläpp minskar i antal ton. Det ger en konkret och jämförbar beskrivning av **miljöeffekterna**. När vi väljer en fysisk enhet som ”ton” väljer vi dock bort en mängd andra sätt att beskriva effekterna på. Sätt som i många fall skulle kräva fler ord och djupare studier, men som kanske skulle ge en bättre bild av vilka effekter som investeringsprogrammen ger.

Med nödvändighet handlar beskrivningen av naturvårdsprojekt om hur många hektar mark som påverkats, inte på vilket sätt vissa växter och djur fått bättre livsbetingelser. Det är viktigt med mätbara resultat, men vi ska inte glömma bort de mer komplexa effekterna som kan vara lika betydelsefulla.

Investeringsprogrammen ger också andra effekter än miljöeffekter. **Samverkan** i det lokala miljöarbetet (mellan kommuner, mellan olika delar av en kommun, mellan en kommun och andra aktörer) stärks genom arbetet med ett samlat investeringsprogram. **Kunskaper och erfarenheter** byggs upp och kan spridas vidare och ge ringar på vattnet. Denna typ av effekter är ännu svårare att mäta men inte desto mindre väsentliga.

Resultaten bör komma till nytta

Som beskrivs längre fram i rapporten arbetar Naturvårdsverket med att på olika sätt ta hand om resultaten från investeringsprogrammen. Ett stort antal utvärderingar har gjorts av de lokala investeringsprogrammen och en lättillgänglig databas (Miljöinvesteringsregistret MIR) har byggts upp. Det pågår ett arbete med att identifiera och sprida goda exempel inom olika sektorer.

Såväl staten som kommuner och andra aktörer har satsat stora resurser på projekten i investeringsprogrammen. Det är angeläget att resultaten och erfarenheterna kommer till nytta för andra aktörer. Naturvårdsverkets ambition är därför att fortsätta arbetet med spridning av kunskaper. Även klimatinvesteringsprogrammen bör utvärderas ur olika aspekter. Goda exempel bör hämtas även ur dessa program och presenteras på webben och på andra sätt.

I det följande presenteras de två typerna av program samt de förväntade resultaten av Klimp och resultaten av LIP.

Klimp

Bakgrund till klimatinvesteringsprogrammen

Riksdagen har avsatt drygt 1,8 miljarder kronor till stöd för klimatinvesteringsprogram (Klimp). Syftet med Klimp är att stimulera kommuner, företag och andra aktörer att göra långsiktiga investeringar som minskar miljöbelastningen samt att uppmuntra lokalt engagemang och lokala initiativ. Klimp är ett verktyg för att nå det svenska klimatmålet som det formulerades i den svenska klimatstrategin 2002. Det sker genom projekt som minskar utsläppen av växthusgaser, stärker det lokala klimatarbetet och skapar förutsättningar för att kunskap sprids om hur klimatutmaningen effektivt kan hanteras.

I förordningen (2003:262) om Klimp finns regler för vem som kan beviljas bidrag och vilka krav som ställs på klimatinvesteringsprogram och -projekt. Naturvårdsverket har även utfärdat föreskrifter och allmänna råd (NFS 2003:13) om Klimp.

Vad är ett klimatinvesteringsprogram och hur tas det fram?

En aktör som verkar i ett avgränsat område, som en kommun¹, börjar med att inventera de lokala utsläppen av växthusgaser och hur energisituationen i området ser ut. I bred samverkan med övriga offentliga och privata aktörer identifieras därefter möjliga projekt som kan förbättra klimat- och energisituationen i området. De projekt som bedöms vara effektivast enligt de lokala förutsättningarna sätts samman i ett fyraårigt program som även innehåller övergripande uppföljning och informationsinsatser om klimatarbete. Detta utgör den ansökan som Rådet för investeringsstöd (RIS) vid Naturvårdsverket tar ställning till.

När Naturvårdsverket har bedömt de inskickade programmen och projekten med hjälp av expertmyndigheter som Vägverket och Energimyndigheten återstår endast de bästa. Med bästa program avses flera saker, det är en sammanvägd bedömning som ligger till grund för urvalet. Med bästa projekt avses till största del hur effektiva de är på att minska utsläppen av växthusgaser jämfört med hur mycket offentlig finansiering de behöver. Staten strävar alltså efter att få ut så stora utsläppsminskningar som möjligt per bidragskrona.

Under de fyra år som programmen genomförs kan enstaka projekt behöva ändras, till exempel om förutsättningarna för ett projekt har ändrats. Detta hanteras genom ett strukturerat förfarande där Naturvårdsverket tar ställning till varje begäran om ändring. Dessa ändringar gör att summor för bidrag och utsläppsminskningar i Klimp redan har ändrats sedan de första programmen beviljades. Fler sådana ändringar kan förväntas fram till 2012.

¹ Landsting och regionförbund är programägare för flera program. I några få fall står ett privat företag för hela programmet och dess projekt.

När programmen är genomförda rapporteras resultaten till Naturvårdsverket som då slutgiltigt tar ställning till hur mycket bidrag som ska betalas ut. Det innebär att projekt som inte nått de överenskomna målen kan bli återbetalningsskyldiga.

Klimp 2003 till 2012

Rådet för investeringsstöd har fattat beslut om nya bidrag till klimatinvesteringsprogram i fem omgångar. Sammanlagt går drygt 1,8 miljarder kronor till 913 projekt i 126 program och 22 guldklimpar. De första programmen från 2003 är avslutade medan de sist beviljade programmen från 2008 inte kommer att vara genomförda förrän 2012. Inga fler omgångar planeras. Antalet program, fristående projekt och de aktuella bidragssummorna syns i tabellen nedan.

Omgång	Antal program	Antal fristående projekt ²	Beviljat bidrag (miljoner kronor) ³
2003	14	1	249
2004	33	5	444
2006	25	3	314
2007	23	10	407
2008	31	3	481
Totalt	126	22	1895

Detta går bidragen till

I bestämmelserna för Klimp finns ingenting som riktar stödet mot någon särskild teknik. Det är istället upp till dem som ansöker att välja en metod eller teknik som är så effektiv som möjligt när det gäller att minska utsläppen av växthusgaser eller att minska energianvändningen. I konkurrens med övriga ansökningar har de mest effektiva programmen och projekten valts ut och beviljats bidrag av RIS. I figuren nedan syns hur bidragen har fördelats, uppdelat på elva kategorier. Kategorierna är valda för att stämma överens med den internationella klimatrapporteringen.

² Fristående projekt är så kallade "Guldklimpar", vilket innebär särskilt effektiva projekt som inte behöver ingå i hela program.

³ Data avser maj 1998. Att summan av de beviljade bidragen uppgår till 1 895 miljoner kronor fastän Klimpanslaget endast uppgår till 1 838 miljoner kronor beror på att outnyttjade bidrag i program som slutrapporterats har återanvänts till nya program, innan slutrapporterna har beslutats och därmed fått genomslag i statistiken.

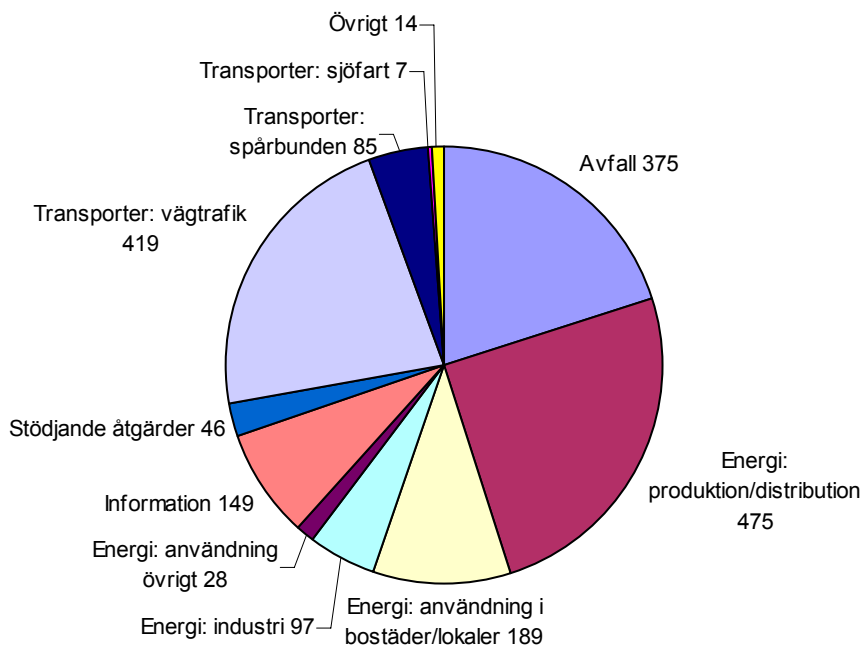

Diagram 1: Bidrag (miljoner kr) per kategori

Om man istället tittar på hur många projekt som fått bidrag i respektive kategori ändras bilden något. I figuren nedan syns att kategorin ”Information” tillsammans med ”Stödjande åtgärder” innehåller många projekt, medan de alltså inte beviljats någon större del av bidraget. Kategorin ”Avfall” uppvisar det motsatta, det vill säga få åtgärder med stora bidrag, vilket främst är stora produktionsanläggningar för biogas.

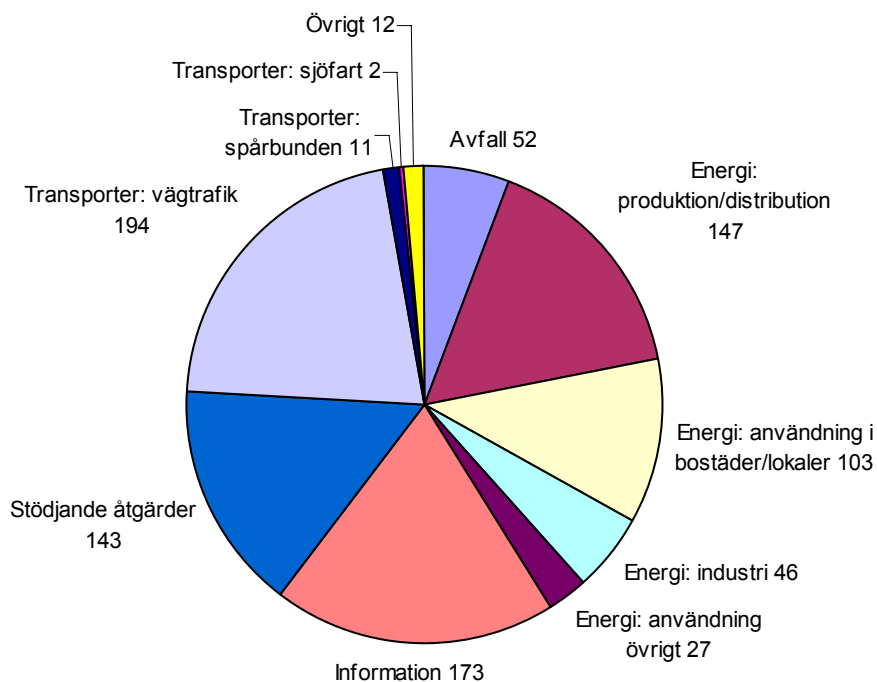

Diagram 2: Antal åtgärder per kategori

Biogas

En samling projekt som ryms i två olika kategorier är de som rör biogas. Rötningsanläggningar och annan produktion av biogas finns i kategorin ”Avfall” medan tankstationer och biogasfordon finns inom kategorin ”Transporter: vägtrafik”. I figuren nedan syns mängden bidrag till biogasområdet i samtliga Klimpomgångar. Totalt sett har ungefär en tredjedel av Klimpbidragen gått till biogasprojekt.

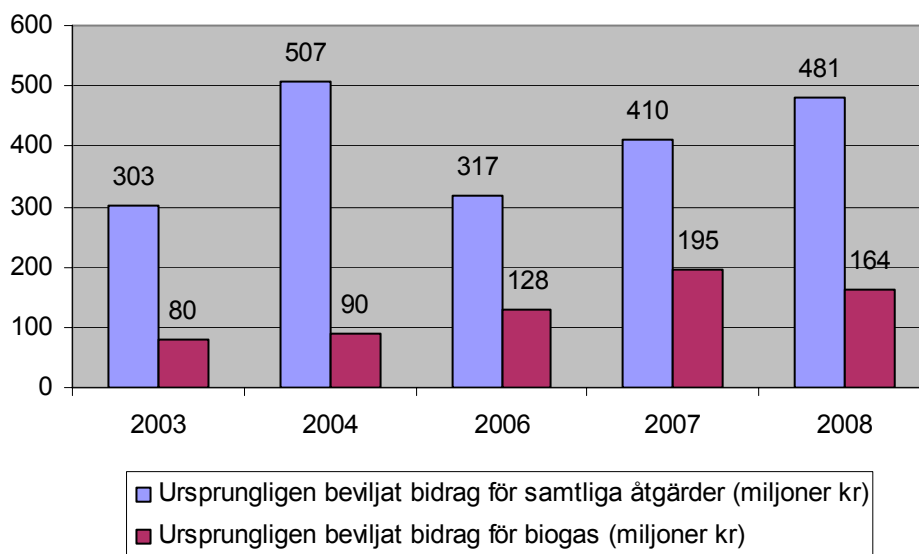

Diagram 3: Ursprungligt bidrag till biogas jämfört med totalt ursprungligt bidrag per omgång⁴

Guldlimpar - särskilt effektiva projekt

För att fånga upp enskilda bra projekt i program som inte kvalificerat sig för bidrag har det funnits en möjlighet att ge bidrag till så kallade Guldlimpar. Endast projekt som är särskilt effektiva när det gäller att begränsa utsläppen av växthusgaser kan bli betecknade som Guldlimpar. Bidrag till Guldlimpar kan gå till enstaka projekt eller paket av projekt, utan krav på ett fullständigt investeringsprogram, enligt förordningen för Klimp.

Totalt har 22 projekt fått bidrag som fristående Guldlimpar, vilka alltså genomförs utöver projekten som ingår i de klimatinvesteringsprogram som beviljats bidrag.

Dessa går bidragen till

Klimp är utformat så att det normalt är en offentlig aktör som en kommun, ett kommunalförbund, ett landsting eller annat organ som står för ett klimatinvesteringsprogram. Inom varje sådant program råder oftast en blandning av huvudmän för de enskilda projekten, där till exempel privata företag i genomsnitt står för 15 procent av projekten, men hela 24 procent av bidragen. I figuren nedan syns fördelningen av bidraget uppdelat på olika typer av aktörer. I gruppen Övriga finns främst olika kommunala och regionala samarbetsformer, men även fristående organisationer. Det liggande diagrammet visar att kommuner är den absolut vanligaste typen av programägare, alltså den som håller ihop ett helt klimatinvesteringsprogram.

⁴ Sedan beslutet om att bevilja projekten bidrag fattades kan det ha skett ändringar som påverkar bidragssummorna.

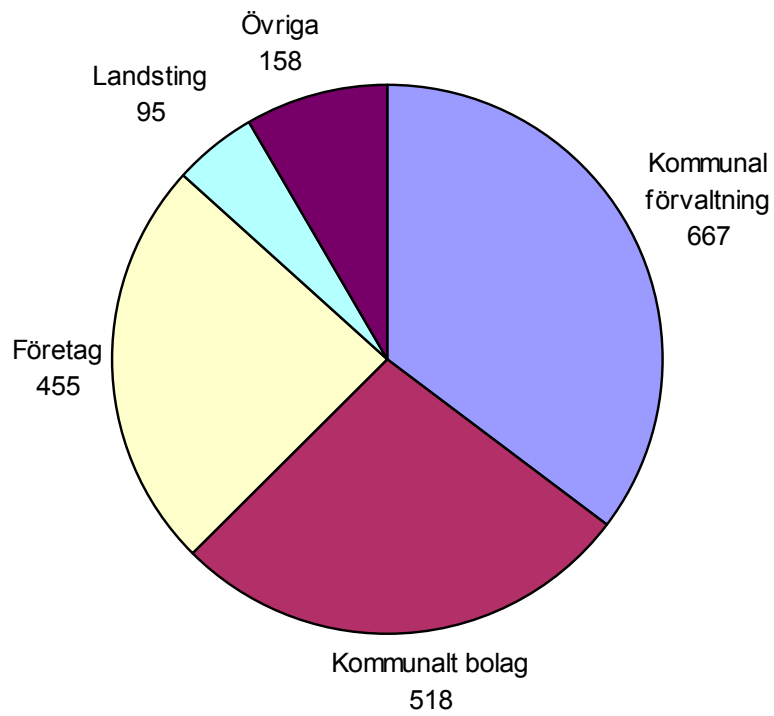

Diagram 4: Bidrag (miljoner kr) per typ av huvudman

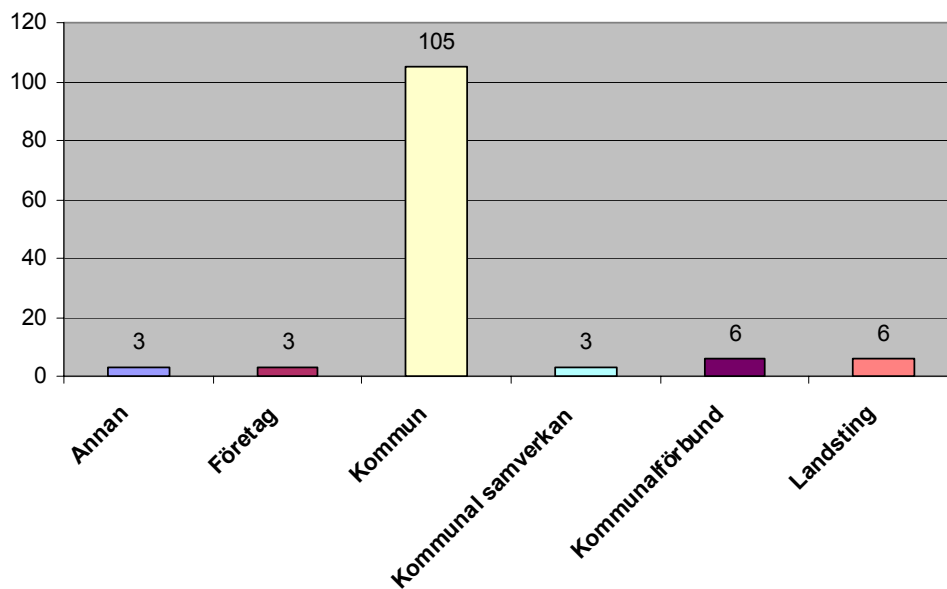

Diagram 5: Antal program per typ av programägare (fristående guld Klimpar räknas ej)

Av Sveriges kommuner har 67 beviljats Klimpbidrag till egna program eller Guldklimpar, men ytterligare ett antal kommuner har beviljats bidrag i regionala program. Flera av kommunerna har sökt och fått bidrag flera gånger.

Förväntade effekter

Av de totalt 126 klimatinvesteringsprogrammen är de flesta mitt i sin genomförandeperiod. De första 20 slutrapporterna från genomförda program och fristående Guldklimpar har nyligen kommit in till Naturvårdsverket, som hittills beslutat om tre av dessa. Det gör att uppgifterna om förväntade effekter av Klimp utgår från de mål som finns angivna i de olika projekten, och alltså är de sökandes egna uppgifter. Effekterna av de senast beviljade programmen och Guldklimparna ingår i detta kapitel, men redovisas även för sig i kapitlet om de nya programmen. I figuren nedan syns för varje år hur många klimatinvesteringsprogram som är under genomförande.

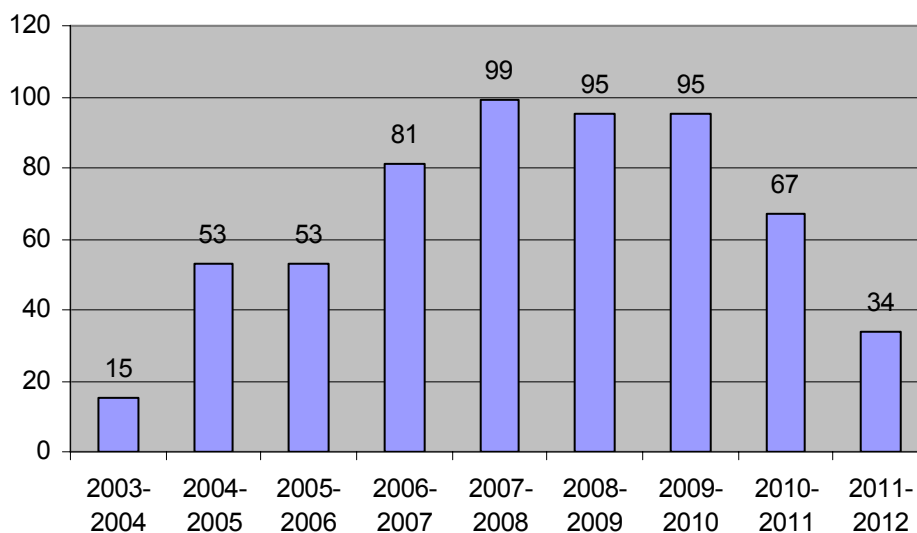

Diagram 6: Antalet pågående program och Guldklimpar per år⁵

Klimat effekter

Det främsta syftet med Klimp är att minska utsläppen av växthusgaser, så att Sverige kan nå sina klimatmål. Genom samtliga beviljade projekt beräknas de årliga minskningarna bli ca 1,1 miljoner ton, räknat som koldioxidekvivalenter. Det är lika mycket som ca 180 000 genomsnittliga svenskar orsakar under ett år (inkluderar dock inte utsläpp i andra länder från svensk konsumtion). I figuren nedan syns

⁵ Under antagande att samtliga program och Guldklimpar genomförs under den maximala fyraårsperioden. I verkligheten finns enstaka program och Guldklimpar med kortare genomförandetid.

inom vilka sektorer Klimp ger störst utsläppsminskningar. Avfallskategorin rymmer framför allt produktion av biogas, som främst ersätter bensin och diesel.

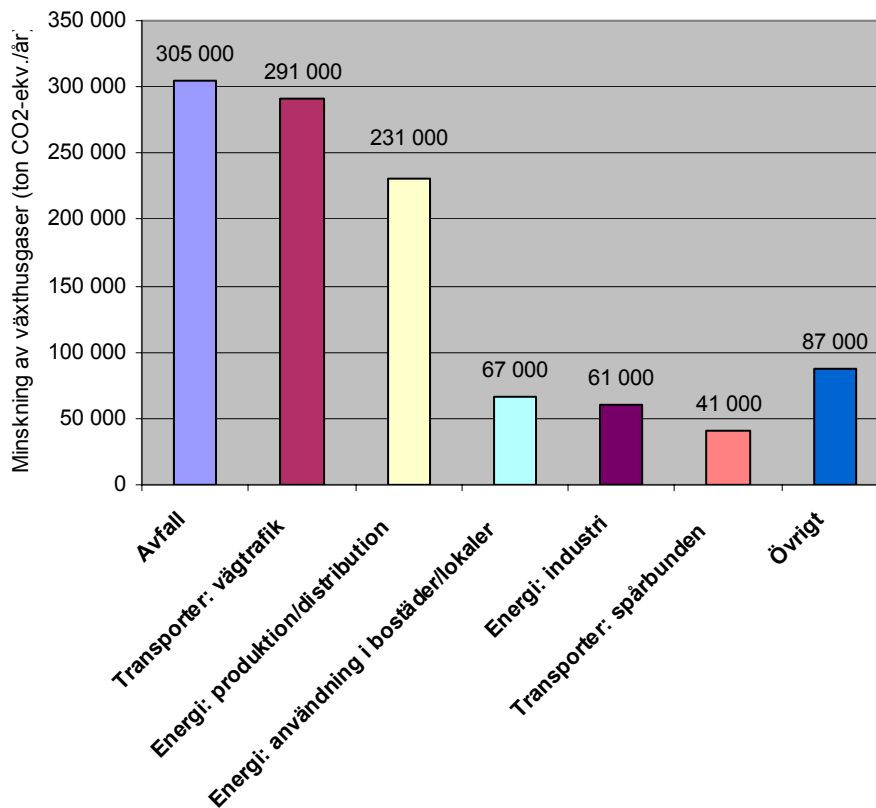

Diagram 7: Utsläppsminskningar av växthusgaser per kategori

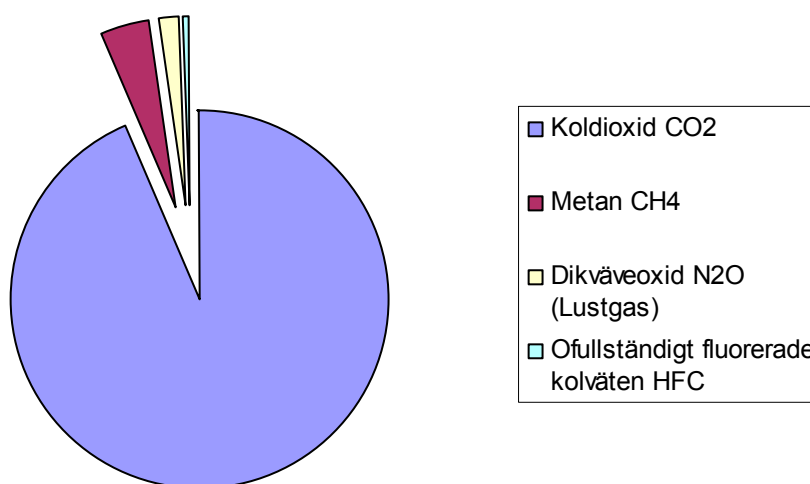

Diagram 8: Proportioner mellan växthusgaser (ton CO₂-ekv./år) i Klimp

Koldioxid står för 93 procent av utsläppsminskningarna i Klimp, men även utsläppen av andra växthusgaser minskar. I figuren ovan syns att de övriga gaserna framför allt består av metan och lustgas. Minskningarna av dessa växthusgaser sker främst genom effektivare biogasproduktion men också genom uppsamling av lustgas på förlossningskliniker och projekt som minskar läckaget från deponier.

Kostnad per ton koldioxid

Det talas ibland om kostnadseffektivitet i klimatpolitiken, vilket kan betyda flera olika saker. Om man beräknar statens kostnad för de utsläppsminskningar av växthusgaser som sker genom Klimp blir resultatet ca 100 kronor per ton.

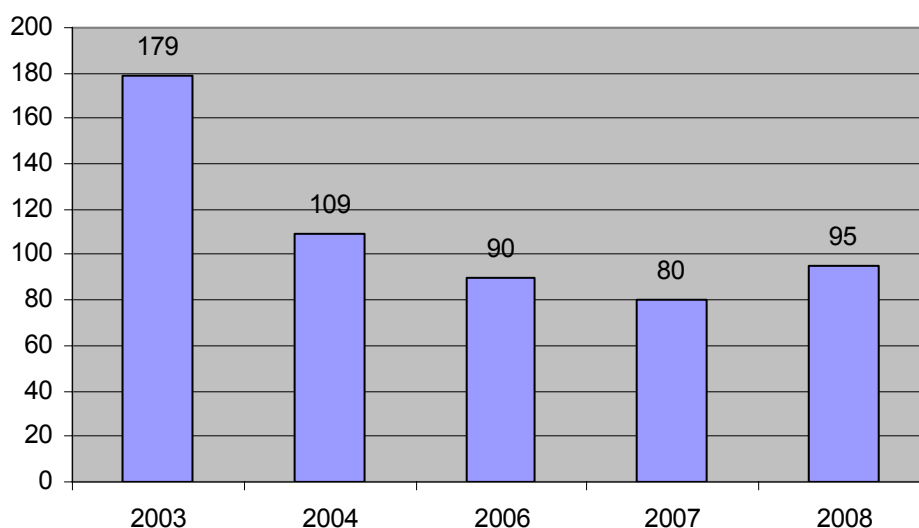

Diagram 9: Bidragskostnad (kr) per utsläppsminskning (ton CO₂-ekv) för varje omgång

I figuren ovan syns hur trenden för statens kostnad för att minska växthusgasutsläppen i Klimp är neråtgående, men utplanande. Det innebär alltså att Klimp genom åren lyckats få fram projekt med en ökande effektivitet. I den senaste omgången av Klimp är kostnaden något högre än 2006 och 2007, men ungefär hälften av vad den var i första omgången av Klimp. Man kan anta att de enklaste och billigaste projekten genomförs först och att det därför blir svårare med tiden att pressa kostnaden per ton utsläppsminskning.

I beräkningarna har de mest aktuella uppgifterna om bidrag och utsläppsminskningar använts, vilket innebär att uppgifter i tidigare redovisningar av den här typen kan skilja sig från dem i denna rapport. Den angivna livslängden för investeringarna har använts, men ingen kalkylränta. Även bidrag för projekt som inte har några angivna utsläppsminskningar av växthusgaser, till exempel stödjande informationsprojekt och administration, har tagits med i beräkningarna. Det innebär att samtliga beviljade bidrag har fördelats på de beräknade utsläppsminskningarna.

Energieffekter

Klimp syftar även till att minska energianvändningen, förutom att direkt minska växthusgasutsläppen. Det kan ske genom effektivisering eller besparing. Åtgärder med den största beräknade effekten finns inom energiproduktion och -distribution, i transportsektorn och i hushållen. Sammanlagt beräknas Klimp minska energianvändningen i Sverige med 1,2 TWh per år. Det är lika mycket som energi som behövs för att värma upp 81 000 villor i ett år.

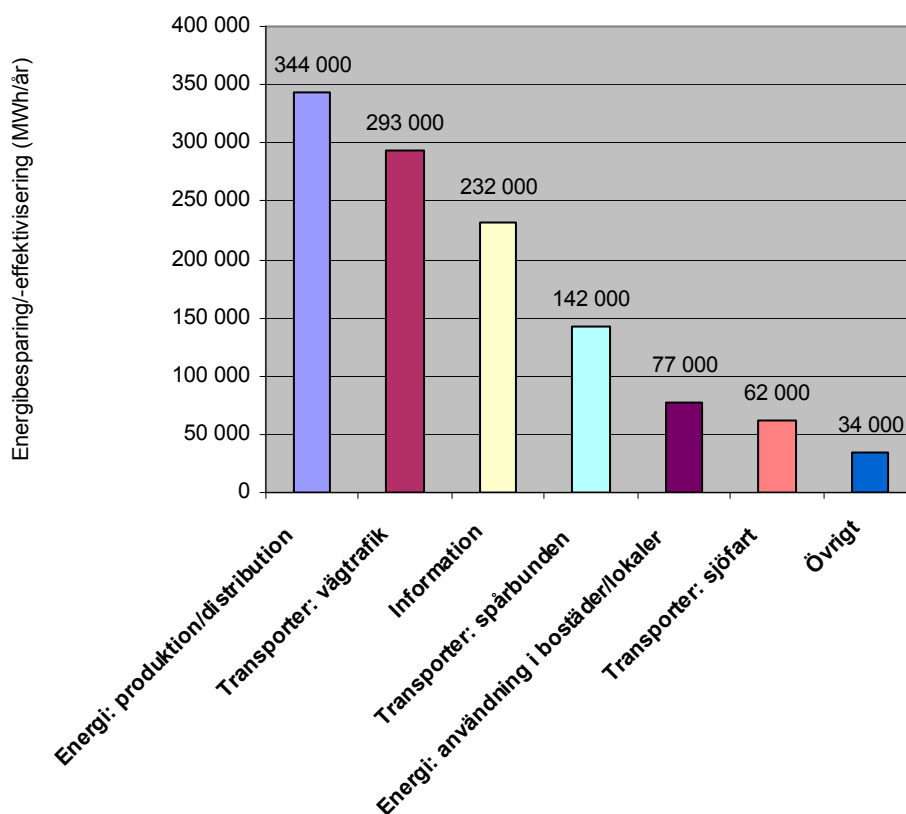

Diagram 10: Minskad energianvändning per åtgärdskategori

Av energiminskningen är ca 373 000 MWh minskad elanvändning. Naturvårdsverket räknar dock inte om elanvändning till växthusgasutsläpp i Klimp. Det beror på hur förordningen (2003:262) om Klimp är skriven. I korthet handlar det om att minskad elanvändning främst minskar växthusgasutsläppen i länder utanför Sverige, medan förordningen handlar om att minska utsläppen av växthusgaser i Sverige.

Andra effekter

Arbetet med att planera för och göra en ansökan till Klimp kan visserligen vara tidskrävande, men har flera positiva effekter. I rapporten ”Den svenska klimatstrategins utveckling”, som Naturvårdsverket och Energimyndigheten skrev tillsammans under 2007, beskrevs Klimp som en kompetenshöjande och mobiliserande faktor i vissa kommuner. Det baseras på att processen med att ta fram en klimatstrategi och programförslag genererar idéer och ökar kunskapen och därmed motivationen.

INVERKAN PÅ ANDRA MILJÖMÅL

Förutom direkta minskningar av växthusgasutsläpp och energieffektivisering ger Klimp positiva effekter på andra miljömål. Av de sexton nationella miljökvalitetsmålen berör Klimp främst det första, Begränsad klimatpåverkan, men ytterligare fyra mål påverkas positivt av Klimp.

De minskade luftutsläppen av kväveoxider, svavel, stoft och flyktiga organiska ämnen som projekten inom Klimp resulterar i påverkar miljökvalitetsmålen Frisk luft, Bara naturlig försurning och Ingen övergödning på ett positivt sätt. Den lokalt förbättrade luftkvaliteten som blir resultatet gör att Klimp ökar förutsättningarna för att klara miljökvalitetsnormerna. En ansevärd andel av beviljade Klimpbidrag har gått till anläggningar för rötning av organiskt material till biogas. Sådana projekt bidrar även till att uppnå flera delmål om avfall under miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö.

Enligt den kategorisering som länsstyrelserna gjort av samtliga Klimpprojekt är det ca två tredjedelar av projekten som förväntas påverka ytterligare något eller några av de nationella miljökvalitetsmålen positivt, utöver klimatmålet. I figuren nedan visas hur många projekt som länsstyrelserna har sorterat in under respektive miljömål. I 95 procent av fallen är Begränsad klimatpåverkan angivet som huvudsakligt miljömål, de andra är alltså positiva sidoeffekter. Notera dock att de nyaste projekten från 2008 inte finns med i denna sammanställning över miljömål, vilket gör att antalet i verkligheten är högre än i figuren nedan.

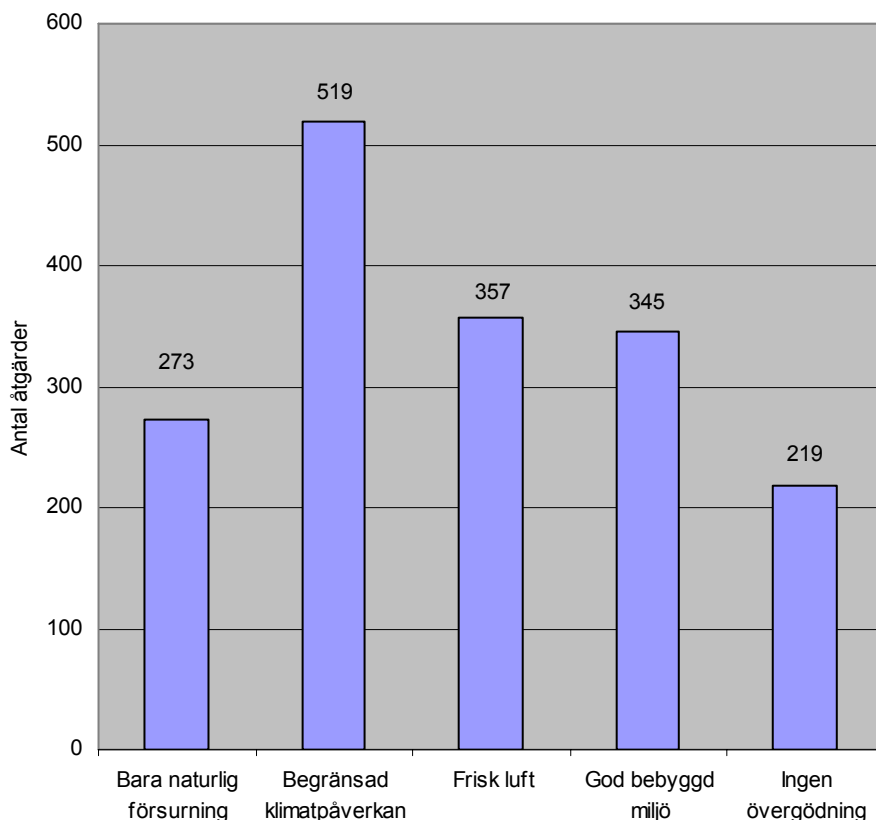

Diagram 11: Antal åtgärder per nationellt miljö kvalitetsmål

Förändringar i programmen och projekten

Under de fyra år som de flesta klimatinvesteringsprogram genomförs kan givetvis förhållanden som antogs vara på ett visst sätt när ansökan skrevs komma att ändras. Det kan vara skatter på bränslen som höjs eller sänks, kommunala planer som ändras eller oförutsedda händelser som är unika för varje projekt. De kan alla innebära att ett Klimpprojekt behöver ändras, eller till och med läggas ned. Det händer också att huvudmannen för ett projekt ser förbättringsmöjligheter av projektet som kräver förändringar. Ändringar i projekten hanteras genom ett strukturerat förfarande där Naturvårdsverket tar ställning till varje begäran om ändring.

I en utvärdering av LIP (Rapport 5453, Naturvårdsverket 2005, *LIP ur ett samhällsekonomiskt perspektiv*), där ändringar hanteras på ett liknande sätt, myntade författarna två termer för dessa ändringar av projekt: ”Successiv selektion” och ”Konstruktiv evolution”. Läs mer på sidorna 21-22.

Flexibiliteten har möjliggjort förändringar som förbättrar resultaten. Ändringarna innebär också att summor för bidrag och utsläppsminskningar i Klimp redan har ändrats sedan de första programmen beviljades. Fler sådana ändringar kan förväntas fram till 2012.

Outnyttjade bidrag ger pengar tillbaka

Erfarenheten från LIP tillsammans med bilden av de första slutrapporterna som kommit från genomförda klimatinvesteringsprogram gör att man kan uppskatta hur mycket av de beviljade bidragen som i slutändan inte kommer att användas. I LIP gick totalt ca 30 procent av pengarna tillbaka till staten, medan det i Klimp ser ut att bli en något lägre andel. Det beror sannolikt på de tydligare riktlinjer och mer genomarbetade ansökningar som ligger till grund för de beviljade klimatinvesteringsprogrammen.

De beviljade bidrag som inte utnyttjas som det var tänkt har istället kunnat återanvändas i efterföljande beslutsomgångar inom Klimp. På så vis kunde det totala bidraget 2008 ökas med 125 miljoner kronor till totalt 481 miljoner kronor, och 2007 innebar det en förstärkning med 51 miljoner kronor.

Nya investeringsprogram 2008

Vi vill särskilt lyfta fram de nyaste klimatinvesteringsprogrammen, även om de ingår i den totala sammanställningen över Klimp ovan. Den 14 maj 2008 fattade Rådet för investeringsstöd (RIS) vid Naturvårdsverket beslut om att bevilja 31 nya klimatinvesteringsprogram och tre fristående Guldklimpar ca 481 miljoner kronor i bidrag. I konkurrens med ytterligare 40 ansökningar valdes de 31 ut som de bästa programmen, med de bästa projekten. Med bästa program avses flera saker, det är en sammanvägd bedömning som ligger till grund för urvalet. Med bästa projekt avses till största del hur effektiva de är på att minska utsläppen av växthusgaser jämfört med hur mycket offentlig finansiering de behöver.

Dessa går bidragen till

Av de nyligen beviljade programmen och guldklimparna kommer 23 från aktörer som redan tidigare beviljats Klimpbidrag, medan nio program och två av de tre Guldklimparna genomförs av kommuner och företag som får sina första Klimpbidrag. En komplett lista över de nya programmen finns på Naturvårdsverkets webbplats: www.naturvardsverket.se/klimp.

Förväntade effekter

Klimat- och energieffekterna av de nyligen beviljade programmen och Guldklimparna nedan ingår i de totala effekterna av Klimp som redovisats tidigare i rapporten.

KLIMATEFFEKTER

Minskningen av koldioxidutsläppen blir enligt ansökningarna för de nya klimatinvesteringsprogrammen 224 000 ton per år. Till det ska läggas en reduktion av övriga växthusgaser med ytterligare 49 000 ton koldioxidekvivalenter per år. Växthusgasutsläppen minskar alltså totalt med ca 273 000 ton koldioxidekvivalenter per år,

vilket tillsammans med tidigare beviljade program gör att Klimp förväntas leda till ca 1,1 miljoner ton koldioxidekvivalenter lägre växthusgasutsläpp per år.

ENERGIEFFEKTER

Minskningen av energianvändningen blir enligt de beslutade ansökningarna för de nya klimatinvesteringsprogrammen ca 254 000 MWh per år, varav ca 75 000 MWh är minskad elanvändning. Tillsammans med tidigare beviljade program gör det att Klimp förväntas leda till ca 1 184 000 MWh minskad energianvändning per år, varav 373 000 MWh är minskad elanvändning per år.

LIP

Bakgrund till de lokala investeringsprogrammen

Som en del av ”Hållbara Sverige” fattade riksdagen beslut om en av de största enskilda miljösatningarna i Sverige någonsin, genom att avsätta 6,2 miljarder kronor till stöd för lokala investeringsprogram (LIP). Syftet med stödet var att öka den ekologiska hållbarheten i samhället. Samtidigt skulle stödet bidra till ökad sysselsättning. Förutom storleken var stödet unikt på så vis att det inte favoriserade någon särskild teknik eller miljöfråga. Istället var det upp till kommunerna att identifiera de lokala miljöproblemen och ansöka om pengar till de lösningar de själva ansåg effektiva.

I förordningen (1998:23) om LIP finns regler för vem som kan beviljas bidrag och vilka krav som ställs på lokala investeringsprogram och projekt.

De sista besluten om bidrag till nya lokala investeringsprogram fattades av Rådet för investeringsstöd (RIS) vid Naturvårdsverket 2002. De första fattades av regeringen 1998 och totalt blev det 211 investeringsprogram som sammanlagt beviljades stöd med totalt 6,2 miljarder kronor under åren 1998–2002. Dessa 211 program omfattade fler än 1 800 projekt. Programmen var ursprungligen treåriga men många av dem har fått förlängd genomförandetid, ofta med flera år. De sista programmen avslutades 2007. 70 % av de beviljade bidragen har kommit till användning, vilket ger en slutlig summa på 4,3 miljarder kr. För de sista fyra programmen har inte slutrapporterna godkänts av RIS ännu, vilket innebär att resultaten av dessa program inte syns i de följande sammanställningarna, diagrammen och tabellerna. Inget av dessa fyra program är dock så stort att det i någon större utsträckning påverkar den totala bilden.

Detta gick bidragen till

Många sorters projekt har genomförts i de lokala investeringsprogrammen. Kategorierna med det största antalet projekt är energi- och klimatprojekt, avloppsprojekt och naturvårdsprojekt. Om man istället tittar på hur mycket bidrag som slutgiltigt har beviljats är andelarna för energi- och klimatprojekten fortfarande stora, liksom avloppsprojekten, medan projekt i stora bostadsområden (flerdimensionella åtgärder), trafikprojekt och efterbehandlingsprojekt har ökat sin andel av det totala bidraget. I de kategorierna är det alltså färre projekt med större bidrag. På motsatt sätt finns det fler informations- och administrationsprojekt (stödande åtgärder) inom den stödande kategorin, men med mindre bidrag.

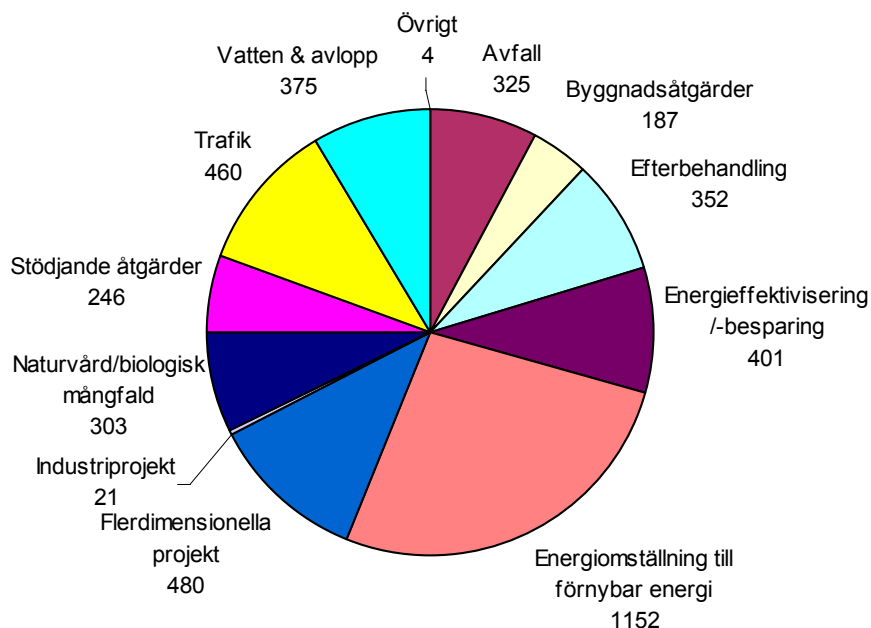

Diagram 12: Bidrag (miljoner kr) per kategori

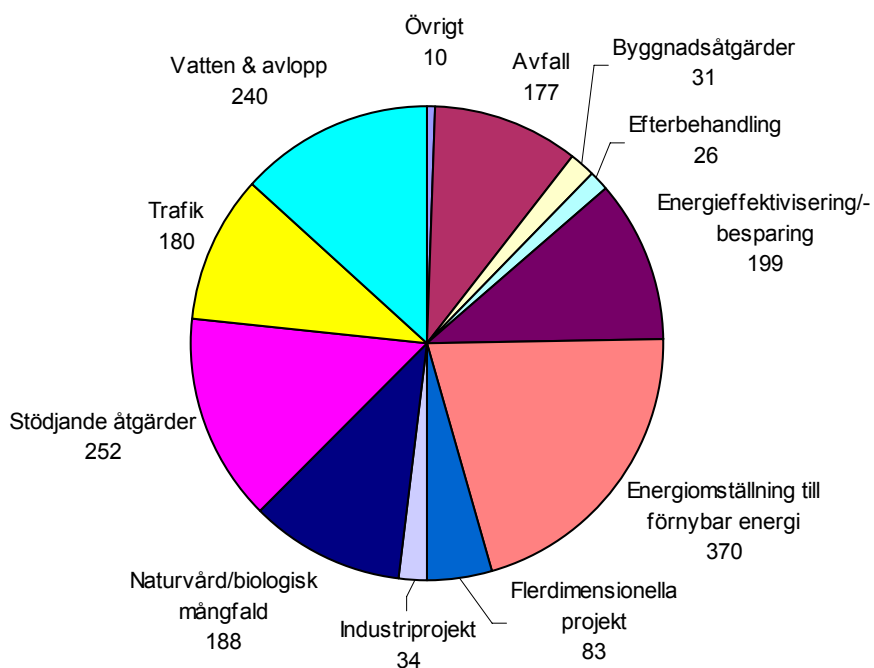

Diagram 13: Antal projekt per kategori

Klimatrelaterade projekt

Runt en tredjedel av projekten inom LIP är klimatrelaterade, vilket alltså betyder att de minskar växthusgasutsläppen och energianvändningen. Nästan hälften av de totala LIP-bidragen har gått till klimatrelaterade projekt.

De klimatrelaterade bidragen går främst till projekt i de två energikategorierna i diagrammet ovan, men även till trafik- och avfallsprojekten. Inom avfallsprojekten går de klimatrelaterade bidragen till produktionen av biogas. Åtgärder inom andra sektorer kan också påverka klimatet positivt. Det gäller till exempel informationsprojekt som ökar cyklandet och minskar bilresorna.

Dessa gick bidragen till

Totalt beviljades drygt hälften av Sveriges kommuner bidrag. Den övervägande delen av projekten har utförts i stora eller mellanstora kommuner. Dessa kommuner omfattar merparten av Sveriges befolkning. Huvudmän för de projekt som har genomförts i kommunerna har huvudsakligen varit kommunala förvaltningar och kommunalägda bolag, men även privata företag, ideella organisationer och andra aktörer har genomfört projekt. Totalt skickade ca 270 av Sveriges 290 kommuner in fullständiga LIP-ansökningar. Av dessa har 161 kommuner beviljats stöd. 41 kommuner har haft fler än ett program över åren. Samtliga län har någon eller några kommuner som har fått bidrag. Dessutom har två kommunalförbund beviljats bidrag.

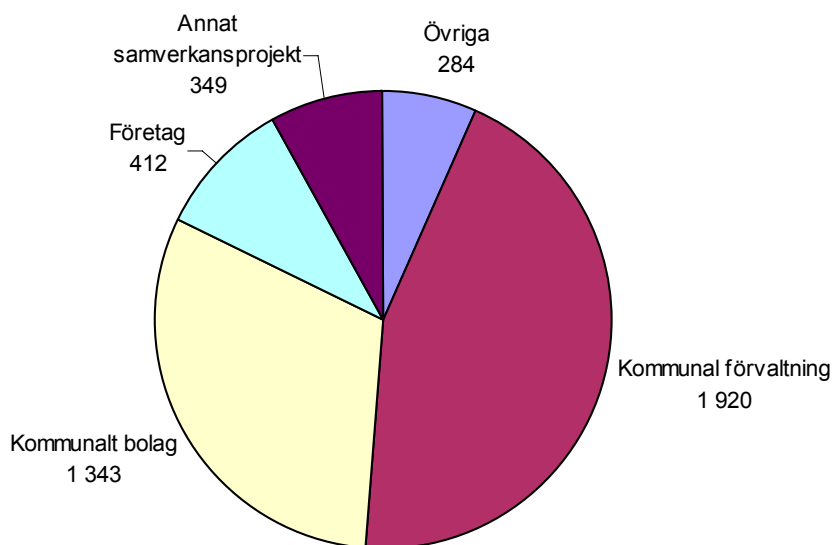

Diagram 14: Bidrag per typ av huvudman (miljoner kr)

Totala effekter

Klimat effekter

De 207 avslutade programmen minskar utsläppen med ca 993 000 ton koldioxid per år. Enligt ansökningarna beräknades beviljade projekt minska koldioxidutsläppen med ca 1,9 miljoner ton årligen. Den minskning av koldioxidutsläppen som angavs i ansökningarna uppnås alltså inte.

Att resultatet blivit lägre än vad som uppgavs i ansökningarna beror bland annat på att beräkningen av koldioxidminskning enligt ansökningarna grundades helt på de ansökande kommunernas beräkningsmodell. I de slutredovisade projekten är dock tillförlitligheten högre, eftersom samma beräkningsmodell används för alla slutrapporterade projekt där tillräckligt underlag lämnats till Naturvårdsverket. Detta har i vissa fall inneburit ett lägre värde för koldioxidminskningen trots att projektet är helt genomfört enligt ansökan. Det kvarstår dock vissa problem i redovisningen, som innebär att utsläppsminskningarna blir undervärderade. Dessutom ger ett fåtal mycket stora projekt som är nedlagda eller inte helt genomförda stort utslag i statistiken.

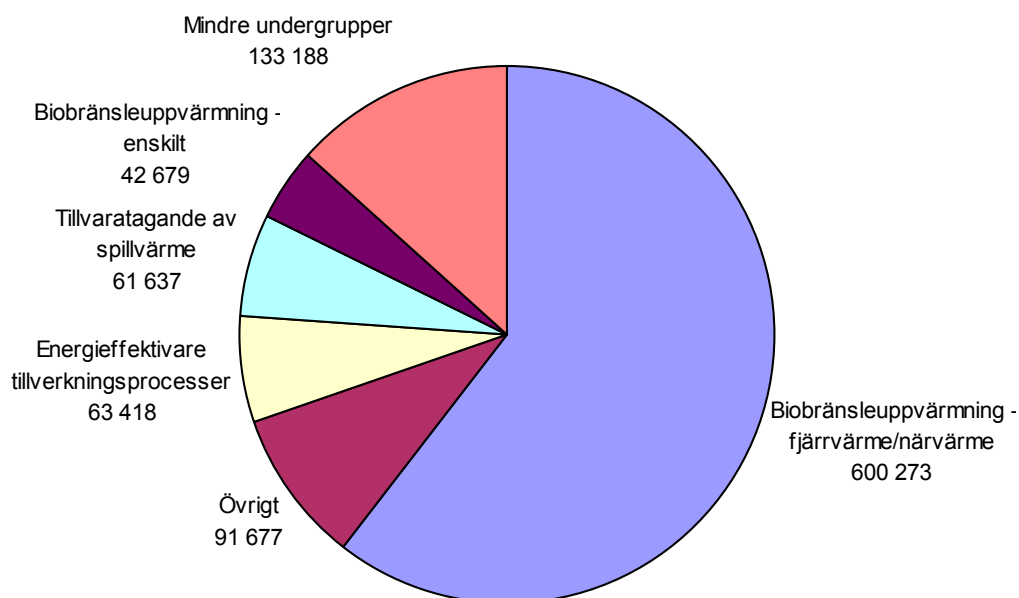

Diagram 15: De totala utsläppsminskningarna av koldioxid på 993 000 ton fördelade på typerna av projekt med störst utsläppsminskningar

ENERGIOMSTÄLLNING

Med energiomställning menas att en mindre hållbar energikälla ersätts med en mer hållbar energikälla. De 207 avslutade lokala investeringsprogrammen har resulterat i att ca 3,2 TWh per år har ställts om till förnybar energi. Omställning har skett från el- och oljeuppvärmning till förnybara energikällor genom främst utbyggnad av

fjärr- och närvärmenät. Den totala energiomställningen angavs i ansökningarna bli 2,7 TWh per år, vilket har överträffats med 0,5 TWh. Resultatet har alltså blivit nära 120 procent av vad som angavs i ansökningarna, trots att endast 70 procent av bidragen utnyttjas.

ENERGIBESPARING OCH ENERGIEFFEKTIVISERING

Flera projekt leder till energibesparing genom att använda ny effektiv teknik, som till exempel energisnål gatubelysning. Andra projekt syftar till att effektivisera energianvändningen, till exempel genom att ta till vara spillvärmen i rökgaserna från ett kraftvärmeverk. Energibesparingen och energieffektiviseringen av de 207 avslutade programmen uppgår till ca 2,1 TWh per år. De utlovade resultaten i ansökningarna är en energibesparing på 2,3 TWh per år. Av energibesparingen/effektiviseringen på 2,3 TWh som angavs i ansökningarna blev alltså utfallet ca 90 procent trots att endast 70 procent av bidragen beräknas utnyttjas.

BIOGAS

LIP har varit en av flera viktiga faktorer i framväxten av en svensk biogasproduktion och användningen av biogas i fordon. Mer än 300 miljoner kronor har beviljats i bidrag till biogasprojekt, men på grund av redovisningsproblem är det svårt att säga vad effekten blivit i konkreta siffror på minskade växthusgasutsläpp (när biogasen ersätter bensin eller diesel i fordon).

Andra effekter

AVFALL

Bland andra slags miljöprojekt som har fått mycket LIP-bidrag kan nämnas avfallsprojekt. De 207 programmen har resulterat i att ca 462 000 ton avfall årligen utnyttjas i till exempel biogasproduktion, återbruk eller kompostering istället för att deponeras. I ansökningarna beräknades den totala minskningen av avfall till deponi för samtliga 211 program till 493 000 ton per år. Resultatet blev ca 94 procent av vad som stod i ansökningarna trots att projekt som motsvarar ca 30 procent av bidraget har lagts ner.

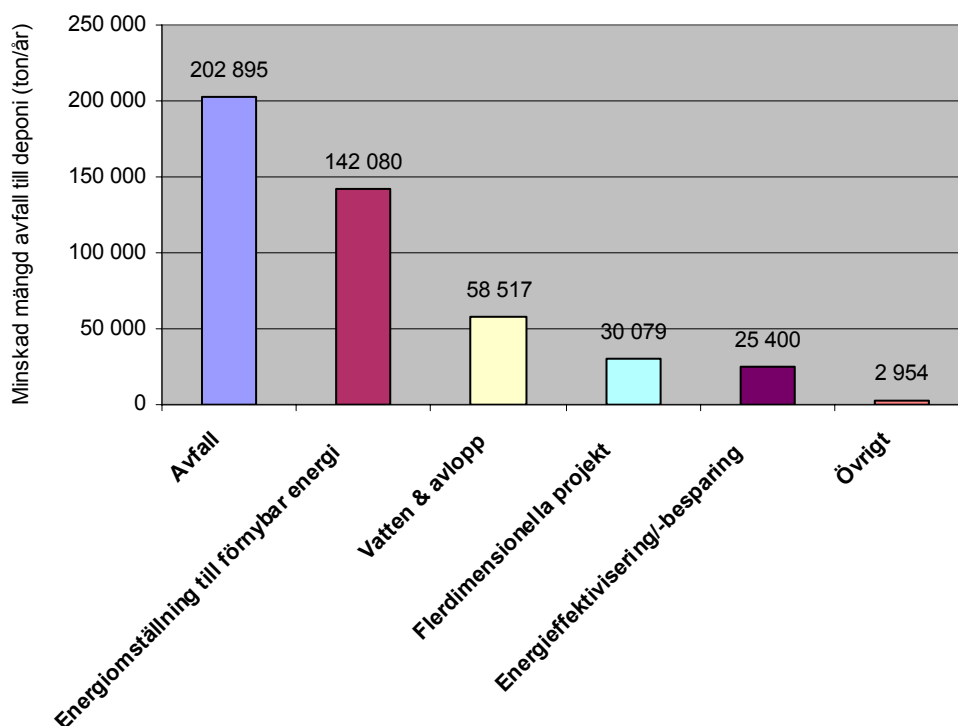

Diagram 16: Minskad mängd avfall till deponi per kategori

NATURVÅRD OCH BIOLOGISK MÅNGFALD

Projekten inom Naturvård/Biologisk mångfald har bland annat resulterat i att markprojekt som omfattar nära 6 000 hektar har genomförts för att öka den biologiska mångfalden, vilket är 25 procent mer yta än vad som angavs i ansökningarna. Projekt som rör skog omfattar då störst areal. Ser man däremot till beviljat bidrag och antalet projekt är den grupp som omfattar hav, sjöar och andra vattendrag störst. Genom sådana projekt har utsläppen av fosfor och kväve minskat med 30 ton respektive 290 ton per år. Våtmarker är en annan typ av projekt där drygt 40 projekt med ett sammanlagt bidragsbelopp på ca 81 miljoner kronor har genomförts. Resultat för våtmarksprojekten är bland annat minskade utsläpp av fosfor med ca 20 ton per år och minskade utsläpp av kväve med ca 160 ton per år. Det är dock svårt att få fram tillförlitliga mätdata, inte minst beroende på att det kan ta flera år efter att en våtmark är anlagd innan resultatet blir synligt. De redovisade resultaten bygger därför i huvudsak på uppskattningar och beräkningar. Utöver dessa våtmarker finns det lika många våtmarksprojekt i kategorin vatten & avlopp, som även har andra syften.

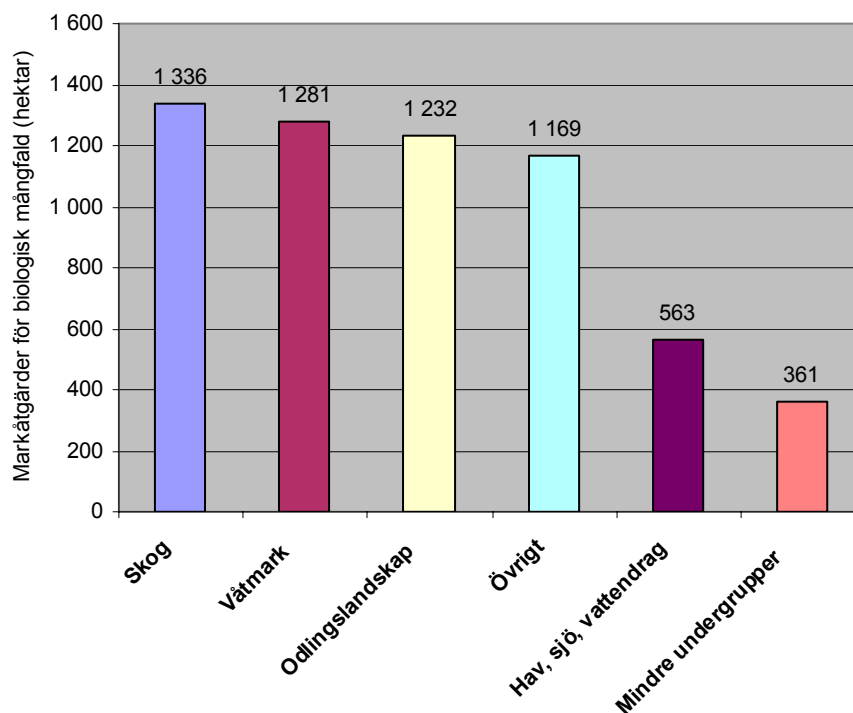

Diagram 17: Markåtgärder för biologisk mångfald fördelade på typer av projekt

VATTEN & AVLOPP

De 240 projekten i denna kategori leder sammanlagt till minskade utsläpp av fosfor och kväve med 17 respektive 439 ton per år. Projekten vid reningsverk står för några av de största minskningarna, men även annan dagvattenhantering ger stora effekter. Genom LIP-projekten återförs även 220 ton fosfor om året till skogen eller till jordbruksmark.

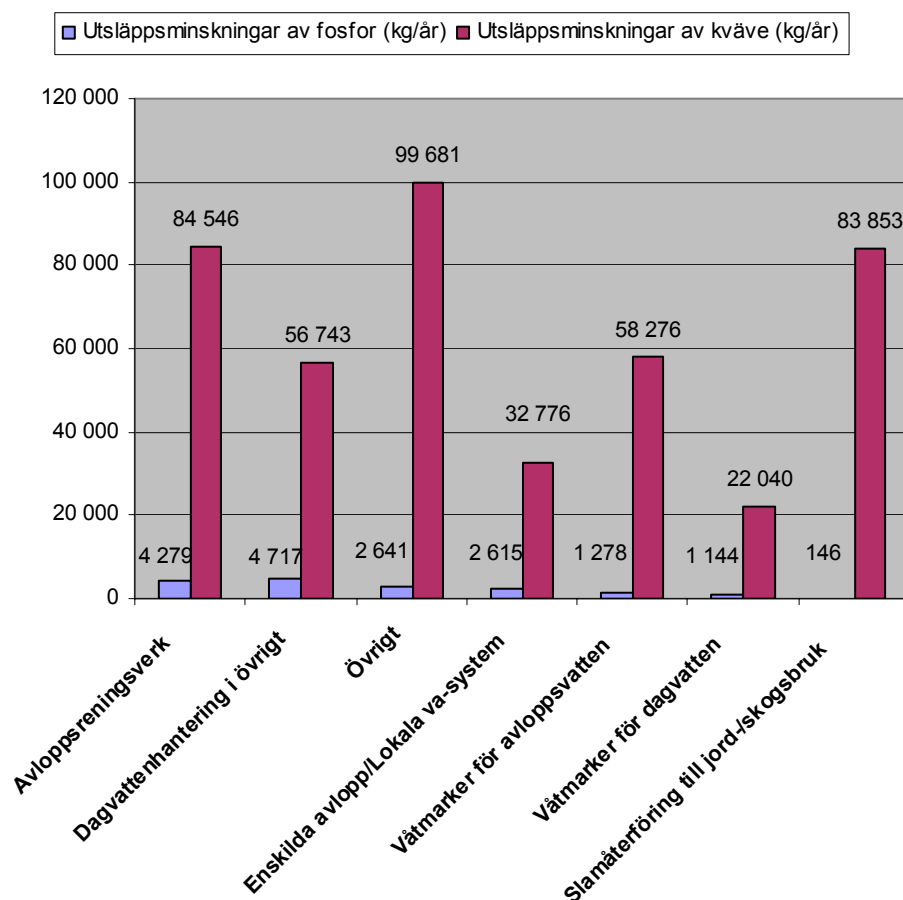

Diagram 18: Utsläppsminskningar av fosfor och kväve i avloppsprojekt

Urval och förändringar i programmen och projekten

Under de år som ett lokalt investeringsprogram genomförs kan givetvis förhållanden som antogs vara på ett visst sätt när ansökan skrevs komma att ändras. Det kan vara skatter på bränslen som höjs eller sänks, kommunala planer som ändras eller oförutsedda händelser som är unika för varje projekt. De kan alla innebära att ett LIP-projekt också behöver ändras, eller till och med läggas ned. Det hanteras genom ett strukturerat förfarande där Naturvårdsverket tar ställning till varje anmälan om ändring.

I en utvärdering av LIP (Rapport 5453) myntade författarna två termer för dessa ändringar av projekt: ”Konstruktiv evolution” och ”Successiv selektion”.

Konstruktiv evolution är den flexibilitet som finns inbyggd i LIP. De som drivit LIP-projekt hade möjlighet att ändra projekten om det godkändes av Rådet för investeringsstöd (RIS) vid Naturvårdsverket. Normalt sett godkändes bara ändring-

är så länge resultatet i relation till bidraget blev bättre eller lika bra som i det ursprungligen beviljade projektet. I flera fall handlade det om att minska omfattningen av ett projekt, varvid en del av det beviljade bidraget oftast gick tillbaka till Naturvårdsverket.

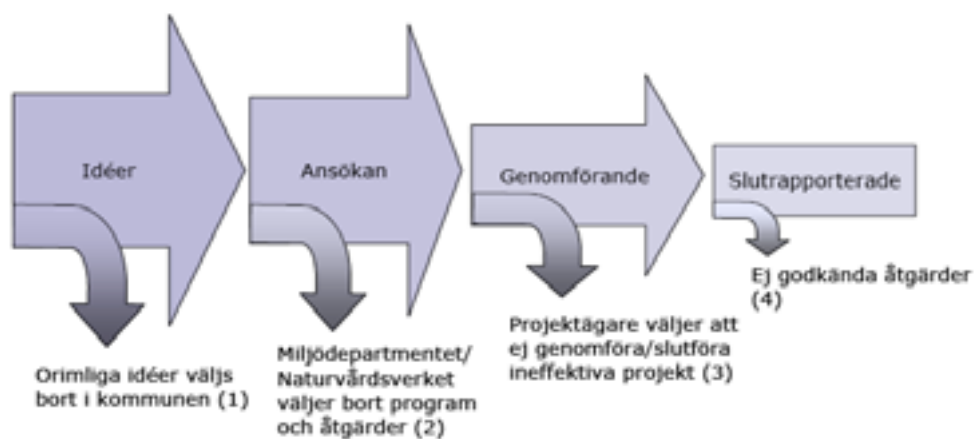

Diagram 19: Den successiva selektionen i LIP

Successiv selektion kallas den process som kan liknas vid en tratt med fyra steg, där kommunerna ur en mängd projektidéer väljer ut de bästa till en ansökan, som i sin tur leder till ännu en sällning av RIS (tidigare regeringen genom Miljödepartementet), som endast beviljar bidrag till toppskiktet. Ännu längre ner i tratten hittar man det urval som sker när beviljade projekt som inte längre kan eller bör genomföras läggs ned under genomförandetiden. Den smalaste delen av tratten blir då det urval som sker när slutrapporterade projekt bedöms av RIS för att se om projekten har nått de beslutade målen och uppfyller kraven för bidrag. RIS tar slutgiltigt ställning till hur mycket bidrag som ska betalas ut. Det innebär att projekt som inte nått de fastställda målen kan bli återbetalningsskyldiga.

Denna evolution och selektion gör att summor för bidrag och utsläppsminskningar i LIP har ändrats sedan bidragen först beviljades.

Informationsarbete

En central del i investeringsprogrammen är den effekt som informationsarbetet om projekten har. För att förstärka fysiska investeringar och på så vis öka effekten av dem har det parallellt med till exempel installation av värmemätare i lägenheter spridits information till de boende om hur deras handlingar påverkar värmeanvändningen. Förutom sådana direkt kopplade informationsinsatser har det skett omfattande insatser för att sprida information utanför de genomförda investeringsprogrammen. Det handlar då om att sprida kunskap om effektiva projekt för att minska negativ miljöpåverkan, så att fler sådana kan genomföras, på fler ställen.

Inom LIP har det genomförts drygt 90 separata informationsprojekt. Bidragsbeloppet för dem uppgår till ca 125 miljoner kronor, det vill säga knappt tre procent av det totala bidragsbeloppet för de 211 programmen. Inom Klimp är det obligatoriskt med informationsprojekt i varje program. I flera program genomförs mer än ett informationsprojekt, så det totala antalet sådana projekt inom Klimp är därför drygt 170 st för de 126 programmen. De har beviljats sammanlagt 149 miljoner kronor i bidrag, vilket utgör knappt åtta procent av det totala bidraget för Klimp.

I de följande underkapitlen visar vi på det informationsarbete som har gjorts utöver det som sker inom ramen för de enskilda investeringsprogrammen. Det är alltså främst övergripande insatser som gjorts av Naturvårdsverket, inte av kommunerna och de andra aktörerna i investeringsprogrammen.

Spridning av resultat och erfarenheter

Sedan våren 2007 har en projektgrupp för ”Spridning av kunskap och erfarenheter från LIP och Klimp” arbetat med uppdraget på Naturvårdsverket. Resultat av gruppens arbete hittills är bland annat:

- Publiceringen av en externt utförd utvärdering av information, kommunikation och spridning inom de lokala investeringsprogrammen, se vidare under kapitlet ”Utvärderingar”
- Finansieringen av en biogashandbok tillsammans med Biogasföreningen
- Identifieringen och publiceringen av goda exempel, se mer nedan
- Spridning via media, se mer nedan
- Uppvisande av goda exempel från LIP vid Energitinget 2008
- Vidareutvecklingen av webbplatsen MIR, se mer nedan.

Goda exempel

En del i Naturvårdsverkets arbete med att sprida kunskap och erfarenheter från LIP- och Klimpprojekt är att ta fram exempel på projektresultat som kan anses vara *särskilt* goda. Målet är att ca tio procent av antalet projekt inom investeringsprogrammen bör kunna redovisas som ”goda exempel”. Samtliga LIP-projekt har bedömts ur ett goda exempel-perspektiv, vilket sker på ett strukturerat sätt med hjälp av följande sju kriterier:

1. miljönytta, som till exempel minskade växthusgasutsläpp
2. ekonomi, som till exempel lägre driftskostnader
3. projektets spin-off-effekter
4. projektets innovationsgrad
5. resultatens möjliga överförbarhet
6. långsiktig strategisk nytta inom miljöområdet
7. strategisk nytta för sysselsättning och regional utveckling

Bedömningen har resulterat i ett urval av ca 150 projekt som kandidater till att vara goda exempel. Av dessa har hittills knappt hälften kvalitetssäkrats och visat sig ha särskilt goda projektresultat. De projekten är direkt sökbara som goda exempel i Miljöinvesteringsregistret MIR.

När det gäller projekt inom områdena energiomställning och energieffektivisering har nio särskilt goda projektresultat identifierats, sammanställts som faktablad och lagts ut på Naturvårdsverkets hemsida. Dessa goda exempel har även presenterats på ett antal konferenser (till exempel 2008 års Energiting).

Naturvårdsverket anser att denna typ av information är viktig, inte minst för att stärka och ge ett erkännande till kommunernas och andra lokala aktörers miljöarbete, men framför allt för att stimulera till att framgångsrika miljöprojekt genomförs på fler ställen. Ytterligare ett syfte är att kunna visa upp konkreta resultat av miljöarbetet för media och utbildningsväsende. Dessutom innebär det demonstration av svensk miljöteknik för utländska besökare och intressenter (till exempel när det gäller biogas och bioenergi).

Spridning via media

Naturvårdsverket sänder regelbundet ut pressmeddelanden till lokala medier i samband med att beslut fattas om slutliga LIP-bidrag. Även pressmeddelanden om Klimpansökningar och beviljade Klimpbidrag går ut till rikspress samt till lokalmedia. I maj 2008 gjordes det sista utskicket till riks-, regional- och lokalmedia om beviljade Klimpbidrag. De mätningar som görs tyder på ett starkt genomslag i media.

Sedan hösten 2006 skickar Naturvårdsverket ut en veckovis sammanställning av nyheter i media om lokalt klimatrelaterat arbete – ”Veckans lokala klimatnyheter”. Antalet prenumeranter på utskicket uppgår till ca 3 000 st. Veckosammanställningen är även tillgänglig på Naturvårdsverkets webbplats.

Miljöinvesteringsregistret MIR

De 2 700 projekten inom investeringsprogrammen utgör en bred bas för information om möjliga angreppssätt på miljöproblemen runt omkring oss. Naturvårdsverket har utvecklat ett webbaserat sökverktyg – Miljöinvesteringsregistret, MIR –

som visar information ur Naturvårdsverkets databaser om LIP och Klimp. Verktöget är tillgängligt via Naturvårdsverkets webbplats och har adressen www.naturvardsverket.se/mir. I MIR finns information om investeringar, projekt och resultat både på en övergripande nivå och på detaljnivå. Möjlighet finns att exportera data till kalkylprogram och göra egna sammanställningar och beräkningar. Syftet med MIR är att sprida kunskap om resultat och erfarenheter från lokalt klimat- och miljöarbete i Sverige, samt att skapa möjligheter till kontaktutbyte i liknande projekt. På en övergripande nivå finns MIR även tillgängligt på engelska.

Besöksstatistik

Sedan MIR lanserades sommaren 2005 har ca 30 000 besökare tillsammans tittat på över 150 000 sidor i MIR. Det blir i genomsnitt 30 besökare om dagen, året om, som tittat på i genomsnitt 5 sidor var, vid varje besök. Det första året hade MIR i genomsnitt lite drygt 1 700 besökare i månaden, men från slutet av 2006 och framåt har MIR haft ett genomsnittligt antal besökare på strax under 4 000 i månaden.

Flera delar av besöksstatistiken tyder på att MIR har en hög andel relevanta träffar, det vill säga att de som väl hittar till webbplatsen kom dit de ville, alternativt att de befinner sig inom de prioriterade målgrupperna – som framför allt utgörs av miljötjänstemän. Denna slutsats bygger till exempel på att MIR i princip inte har några besökare under lördag-söndag, att över 40 procent av besöken varar längre än ett par minuter och att kommuner, länsstyrelser, universitet och statliga myndigheter ligger högt på listan över besökarnas ISP (uppkoppling). Även den genomförda användarundersökningen, se nedan, stödjer slutsatsen om hög relevans när det gäller besökarna.

Den engelska versionen av MIR visar inte lika höga besöksiffror. Sedan mätningarna av antalet besökare började under våren 2007 har mindre än 300 besökare registrerats, som tillsammans har tittat på knappt 1 500 sidor. Det betyder i genomsnitt 26 besökare i månaden, som har tittat på i genomsnitt 3 sidor var. I dessa månadsgenomsnitt är en extrem post inte medräknad: 677 sidvisningar från en och samma besökare, nämligen kulturgeografiska institutionen på Uppsala universitet, som alltså står för nära hälften av samtliga sidvisningar av engelska MIR. De senaste besökarna till engelska MIR kommer från Europa, följt av USA och Asien. De enskilda länder som toppar listan är i tur och ordning Storbritannien, Japan, Italien och USA. Frånvaron av nordiska länder förklaras av deras höga närvaro på den svenska versionen av MIR, där Finland och Norge står för mer än två tredjedelar av sidvisningarna utanför Sverige. I diagrammet nedan syns de varifrån de utländska besökarna till svenska MIR kommer (som alltså är fler än dem till den engelska versionen).

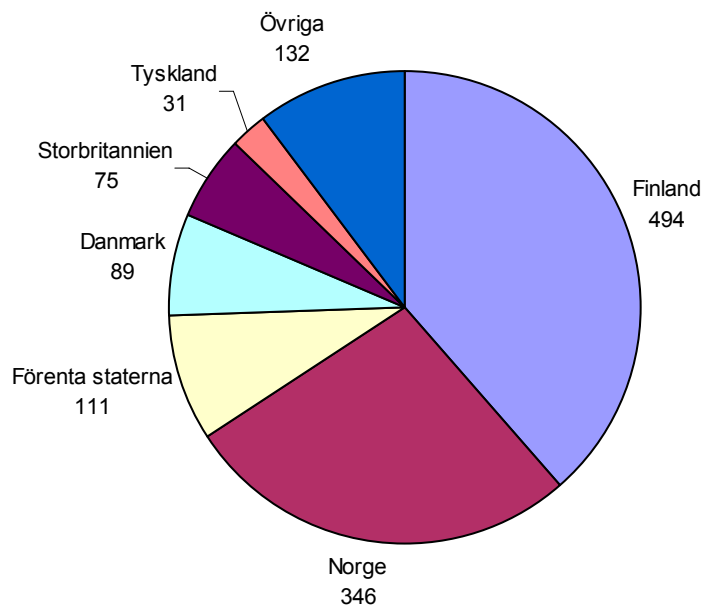

Diagram 20: Utländska besökare till MIR, baserat på antalet sidvisningar

Användarundersökning

Under våren/sommaren 2007 gjordes en användarundersökning av MIR för att ge underlag för kommande vidareutveckling. Undersökningen gav svar på frågorna om vilka som använder MIR, hur ofta de gör det, vilken information de söker samt vilken nytta MIR utgör. Dessutom gav undersökningen uppslag till vad som kan förbättras.

Resultat ur undersökningen som särskilt kan nämnas är att:

- en stor del av de tillfrågade inte kände till MIR
- det främst är kommuner, länsstyrelser och myndigheter som använder MIR
- information om intressanta projekt är mest eftersökt
- man främst använder menyerna på första sidan
- det är lätt att hitta
- man har nytta av informationen
- exportfunktionen av data till kalkylprogram sällan används

Saker som efterfrågades var sammanställningar av intressanta projekt, färskare statistik på koldioxidutsläpp och så gav flera tipset att MIR bör marknadsföras mer.

Vidareutveckling för ökad nytta och fler besökare

Under 2007 och våren 2008 har flera satsningar gjorts på att förbättra MIR. Viktigast är den sökmotoroptimering som fortfarande håller på att genomföras, där syftet är att informationen om miljöinvesteringarna inom LIP och Klimp ska dyka upp i de stora sökmotorerna vid sökningar på relaterade ord och begrepp. Utan en sådan optimering kan informationen i MIR i princip bara hittas av dem som redan känner

till MIR, eller som råkat på en av de få länkar som finns till Miljöinvesteringsregistret.

Under 2007 har MIR även utökats med information om goda exempel (se avsnitt 4.1.1). De projekt som uppvisar särskilt goda resultat och blivit utsedda till goda exempel är nu både uppmärkta och sökbara i MIR. Det går även att söka efter goda exempel i olika projektkategorier.

Övrigt webbarbete

På Naturvårdsverkets webbplats finns dels övergripande information om investeringsprogrammen för en bred målgrupp, dels riktad information till dem som ansökt om eller beviljats bidrag till investeringsprogram. Dessutom har ett tiotal populärbeskrivningar av goda exempel lagts ut på en särskild avdelning på webbplatsen: <http://www.naturvardsverket.se/godaexempel>.

Under 2007 lanserades en ny under-webbplats till www.naturvardsverket.se kallad eRapportering. Sedan tidigare har de ansvariga för beviljade klimatinvesteringsprogram kunnat använda ett webbformulär för att ansöka om att få ändra i de beslutade programmen. Denna lösning är nu utbyggd för att även hantera slutrapporteringen i Klimp. Förutom att garantera en likartad rapportering från de olika projekten, med beräkningen av climateffekter centraliserad till Naturvårdsverket, ger eRapportering möjlighet för andra aktörer att tillgodogöra sig innehållet på distans. Till exempel har länsstyrelserna sin egen inloggning, som de använder för att direkt på webben lämna sina yttranden över de inskickade slutrapporterna.

Utvärderingar

Den stora ekonomiska satsningen på investeringsprogrammen motiverar även en ordentlig satsning på utvärdering.

LIP

Spridningen av resultat

En särskild utvärdering har under 2007 gjorts av hur information, kommunikation och resultatets spridning från de lokala investeringsprogrammen fungerat (Rapport 5806, Naturvårdsverket 2008, *Lokala miljöinvesteringar ger globala avtryck*). Utvärderingen genomfördes av FBA Holding AB. Resultaten visar att spridningen överlag varit god genom att 17 av 21 fallstudier varit antingen lyckade eller tillfredsställande ur ett spridningsperspektiv. En grundförutsättning för att spridningen ska fungera är att själva projekten är lyckade, vilket varit fallet i de utvärderade projekten. Utvärderarna menar också att studiebesök varit speciellt viktiga som spridningsväg. Gemensamt för de åtgärder som varit attraktiva för besökare har bland annat varit att de haft någon form av helt system eller en hel miljö att visa upp, som ett helt kretslopp (Västerås Biogassatsning), ett helt bostadsområde (Augustenborg i Malmö) eller en fullskalig hållbar trafikplanering synlig i det offentliga rummet (LundaMats i Lund). *Hammarby Sjöstad* i Stockholm och *Bo01/ Västra Hamnen* i Malmö tycks – när detta fungerat som bäst – ha fungerat som skyltfönster för svensk miljöteknik och svenska helhetslösningar för hållbart boende. Utvärderingen visar också att de LIP-finansierade projekten i många fall varit en inspiration för hållbar stadsutveckling i andra länder, och fungerat som ett stöd för svenska företags miljöteknikförsäljning i till exempel Kina, övriga EU och Kanada.

Tidigare utvärderingar

Mellan åren 2003 och 2005 genomfördes 13 olika utvärderingar av LIP. En redovisning av de gjorda LIP-utvärderingarna finns i rapporten med beskrivning av effekterna av investeringsprogrammen från 2005 (2005-06-28, Dnr 750-734-05). En uppräkningslista av utvärderingarna fanns även i motsvarande rapport från 2006 (2006-06-29, Dnr 750-475-06).

Klimp

Under våren 2007 genomfördes fyra utvärderingar av Klimp på uppdrag av Naturvårdsverket. Syftet var bland annat att få underlag till arbetet inför Kontrollstation 2008. Slutsatser av utvärderingarna presenteras nedan, men finns även redovisade i Naturvårdsverkets och Energimyndighetens rapport ”Den svenska klimatstrategins utveckling”, som lämnades till regeringen den 28 juni 2007.

Kostnadseffektivitet

”En utvärdering av kostnadseffektiviteten i klimatinvesteringsprogrammen” gjordes av Konjunkturinstitutet.

I sin rapport kom Konjunkturinstitutet till slutsatsen att marginalbidragsvillkoret (som kan användas för att indikera kostnadseffektivitet) var uppfyllt för tre av elva projektgrupper (Energi: industri, Energi: produktion/distribution och Transporter: Vägtrafik) som tillsammans stod för 61 procent av de undersökta bidragen och 69 procent av koldioxidminskningarna. Majoriteten av det totala bidragsbeloppet har alltså fördelats med ett marginalbidrag på ungefär samma nivå, men bidragen till resterande projektgrupper kunde ha fördelats mer kostnadseffektivt, enligt Konjunkturinstitutets metod.

Information som styrmedel

”Utvärdering av information som styrmedel kopplat till Klimp” genomfördes av Nordisk kommunikation AB.

I rapporten pekar författarna på att arbetet i informationsprojekten många gånger har präglats av ett stort engagemang och en god idérikedom. De menar också att arbetet i många fall har präglats av en stor företagsamhet, med en rik flora av aktiviteter och insatser som har genomförts inom flera projekt. Arbetet har dock inte präglats av ett lika stort mått av strategi och planering.

Enligt rapporten har arbetet med att sprida erfarenheter varit mycket aktivt. Samtidigt tycker författarna att detta arbete huvudsakligen har skett ad hoc och det att det inte ligger så mycket långsiktig eller systematisk planering bakom dessa insatser.

Att det saknats strategiska arbetssätt i informationsprojekten och att målen varit vaga eller omätbara kan möjligen kopplas samman med att få av projekten involverar någon form av strategisk kommunikationskompetens. Bland de personer som har ansvarat för projekten eller varit involverade i dessa dominerar klart kompetens och erfarenhet inom miljöområdet.

Avslagna projekt

”Vad händer med åtgärder i Klimpansökningar som fått avslag?” genomfördes av ÅF-Consult AB.

I rapporten visar författarna att av ca 100 slumpvis utvalda projekt som inte beviljades Klimpbidrag genomfördes knappt en tredjedel till större eller mindre del, där några fick stöd av annan finansiär. En femtedel av projekten genomfördes helt utan bidrag. Huvudskälen till deras genomförande var delvis att projektet var lönsamt och delvis att projektet gavs politisk prioritet. De politiskt prioriterade projekten var ofta transportprojekt där även andra syften än rena klimatskäl var grunden för genomförandet, till exempel ökad trafiksäkerhet.

Författarna drar slutsatsen att ett externt bidrag är mycket betydelsefullt för att få projekt genomförda, både för myndigheter och för kommunala och privata bolag.

Erfarenheter från tidigare resultatspridning

”Vad kan Klimp lära av LIP? Erfarenheter av resultatspridning och kommunikation inom LIP” genomfördes av FBA Holding AB.

I rapporten drar författarna slutsatsen att spridningsarbetet behöver någon form av nationell prioritering av vilka områden som är viktigast för teknikspridning, erfarenhetsutbyte och information.

Författarna menar också att Naturvårdsverket bör ställa tydligare krav på informations- och kommunikationsinsatser vid beviljande av medel.

En annan slutsats är att informations- och kommunikationsinsatser oftast behöver kombineras med andra insatser. Ett exempel är enskilda avlopp där utvärderingen visar att informationsinsatserna i regel måste kombineras med stimulansbidrag. På trafikområdet har ofta en kombination av fysiska projekt och informationsinsatser visat sig effektivast för att åstadkomma förändringar i beteende och vanor. Det finns också en viktig koppling mellan spridning och utvärdering där intervjupersoner framhåller att man behöver tydliga analyser av projekt för att man fullt ut ska kunna och vilja sprida dem.

Bilaga 1 – Samtliga beviljade investeringsprogram

Tabellen innehåller samtliga investeringsprogram inom LIP och Klimp och fristående projekt (Guld Klimpar) som beviljats Klimpbidrag. Beloppen och antalet projekt som visas är de aktuella, och kan alltså ha ändrats sedan de ursprungliga ansökningarna och besluten. I de fall bidraget är 0 kronor betyder det normalt att samtliga åtgärder i programmet/Guld Klimpen lagts ned.

Kommun/programägare och startår	Typ av investeringsprogram	Investering (kr)	Bidrag (kr)	Antal projekt (st)
Ale 1999	LIP	49 893 261	9 982 644	4
Alingsås 1998	LIP	107 469 562	34 176 358	13
Alvesta 1999	LIP	119 811 997	22 683 964	10
Alvesta 2000	LIP	63 718 644	11 950 437	12
Aneby 2002	LIP	40 532 898	5 841 106	10
Arjeplog 2002	LIP	1 789 779	876 000	1
Arvidsjaur 2002	LIP	87 049 511	21 979 513	3
Bo 01 2000	LIP	446 792 140	183 066 082	64
Boden 1999	LIP	54 400 442	16 464 054	11
Borgholm 2000	LIP	79 195 932	13 576 875	13
Borlänge 2000	LIP	87 803 976	10 331 882	7
Borås 1999	LIP	576 772 475	51 806 362	8
Botkyrka 1998	LIP	3 028 650	0	1
Boxholm 1999	LIP	49 000	13 800	1
Bräcke 2002	LIP	918 300	329 300	5
Burlöv 2001	LIP	6 230 000	3 546 500	2
Dals-Ed 1998	LIP	3 526 840	2 800 446	1
Dals-Ed 1999	LIP	11 412 184	2 223 064	6
Dalslands kommunalförbund 2000	LIP	41 762 160	8 200 000	1
Ekerö 2000	LIP	2 486 231	1 066 450	7
Eksjö 1998	LIP	44 386 648	11 848 425	8
Eskilstuna 2000	LIP	58 448 830	16 515 415	5
Eskilstuna 2001	LIP	44 277 512	13 729 869	11
Eslöv 1999	LIP	33 347 646	11 689 000	11
Fagersta 1998	LIP	35 142 461	15 197 578	13
Falkenberg 1998	LIP	41 102 007	14 679 000	5
Falköping 1999	LIP	107 996 584	15 753 000	8
Falun 2000	LIP	114 268 797	15 971 093	12
Finspång 1999	LIP	80 121	17 100	1
Forshaga 2001	LIP	24 230 422	10 308 273	7
Färgelanda 1998	LIP	8 189 060	6 301 003	1
Gotland 1999	LIP	106 690 461	20 545 795	11

NATURVÅRDSVERKET
 Rapport 5861 • Effekter av investeringsprogrammen LIP och Klimp
 Regeringsuppdrag juni 2008

Kommun/programägare och startår	Typ av investerings- program	Investering (kr)	Bidrag (kr)	Antal projekt (st)
Gotland 2001	LIP	4 533 112	1 730 452	4
Grästorps 2001	LIP	29 597 082	5 760 024	4
Gävle 2001	LIP	156 062 821	25 699 758	9
Göteborg 1998	LIP	249 568 933	59 516 956	30
Göteborg 2000	LIP	72 653 380	18 769 300	8
Götene 1999	LIP	217 469 002	59 929 267	11
Habo 1999	LIP	5 320 000	975 000	3
Hagfors 1999	LIP	225 224 076	64 362 924	16
Hagfors 2001	LIP	71 817 000	23 531 000	13
Hallsberg 1998	LIP	7 669 270	1 050 000	1
Hallsberg 2000	LIP	71 929 486	18 303 770	10
Halmstad 2000	LIP	66 893 456	25 658 726	9
Haninge 1998	LIP	10 099 620	3 535 485	2
Haninge 1999	LIP	3 750 000	1 000 000	2
Hedemora 1998	LIP	100 168 708	21 913 320	8
Helsingborg 1998	LIP	23 770 000	8 564 000	5
Herrljunga 2001	LIP	2 840 835	743 556	4
Hjo 1998	LIP	73 267 162	11 286 724	14
Hofors 2002	LIP	35 945 170	10 063 185	12
Huddinge 1998	LIP	3 028 650	0	1
Huddinge 2000	LIP	1 700 000	189 500	3
Hudiksvall 2000	LIP	2 940 695	599 560	3
Hudiksvall 2002	LIP	42 392 436	10 573 926	5
Hultsfred 2001	LIP	75 102 649	22 656 000	5
Härnösand 1998	LIP	44 815 819	16 917 934	11
Härryda 2000	LIP	121 877 059	20 409 306	8
Hässleholm 2000	LIP	30 325 705	8 879 100	14
Hörby 1999	LIP	26 551 664	8 960 296	9
Hörby 2002	LIP	29 669 587	16 084 313	7
Höör 2000	LIP	6 397 718	2 777 000	7
Jokkmokk 1999	LIP	5 534 930	1 710 479	3
Jönköping 1999	LIP	210 840 318	48 390 988	13
Kalmar 1998	LIP	176 983 147	45 789 464	26
Kalmar 2002	LIP	32 140 000	7 904 632	7
Karlshamn 2000	LIP	64 784 564	14 937 715	13
Karlstad 1998	LIP	79 631 368	16 899 872	12
Karlstad 2000	LIP	83 540 812	23 121 908	19
Kinda 2001	LIP	11 213 338	2 377 448	5
Kristianstad 1998	LIP	255 134 864	69 963 311	32
Kristianstad 1999	LIP	180 175 529	32 438 583	34
Kristianstad 2000	LIP	4 541 982	1 929 633	12
Kristianstad 2001	LIP	88 053 142	21 146 402	22

NATURVÅRDSVERKET
 Rapport 5861 • Effekter av investeringsprogrammen LIP och Klimp
 Regeringsuppdrag juni 2008

Kommun/programägare och startår	Typ av investerings- program	Investering (kr)	Bidrag (kr)	Antal projekt (st)
Krokom 2002	LIP	9 012 478	1 625 592	4
Kumla 1998	LIP	50 945 864	6 975 000	1
Kumla 2001	LIP	29 745 577	26 120 640	5
Kungsbacka 2000	LIP	80 290 359	9 728 815	9
Kungsör 2000	LIP	19 976 851	3 308 927	8
Kungälv 1998	LIP	39 212 988	8 304 003	10
Kungälv 2000	LIP	38 417 935	6 383 918	6
Käppalaförbundet 2001	LIP	37 296 982	11 189 104	2
Kävlinge 1998	LIP	26 766 120	9 043 214	11
Laholm 2000	LIP	21 528 512	14 854 673	1
Laholm 2001	LIP	49 298 142	15 158 714	8
Landskrona 1999	LIP	73 063 675	33 901 585	22
Lidköping 2000	LIP	300 567 701	72 213 268	19
Lilla Edet 2000	LIP	305 269 250	86 226 381	7
Lindesberg 1998	LIP	139 764 070	22 625 374	8
Linköping 1999	LIP	190 339 842	40 929 002	15
Linköping 2001	LIP	146 061 840	39 867 861	19
Ljungby 1998	LIP	220 267 103	47 419 432	34
Luleå 2000	LIP	60 242 438	20 373 324	8
Lund 1998	LIP	473 890 672	110 987 907	25
Lund 2001	LIP	146 281 227	56 035 391	17
Lycksele 2000	LIP	15 697 812	5 018 680	5
Lycksele 2002	LIP	3 631 604	1 668 700	1
Lysekil 2001	LIP	103 336 346	20 461 879	12
Malmö 1998	LIP	319 911 131	121 481 895	17
Malmö 2002	LIP	95 177 537	18 901 822	10
Mariestad 1999	LIP	225 325 411	31 223 879	4
Mark 1998	LIP	217 871 678	48 672 803	28
Mellerud 1999	LIP	4 038 464	2 019 232	1
Mellerud 2000	LIP	17 717 194	3 244 000	6
Mellerud 2001	LIP	27 399 619	9 963 788	7
Mjölby 1999	LIP	152 973 654	26 160 802	28
Motala 1999	LIP	100 842	24 800	1
Motala 2001	LIP	28 335 355	5 256 006	8
Mullsjö 2002	LIP	7 425 542	3 521 494	2
Munkedal 1998	LIP	11 606 828	6 160 000	12
Munkfors 2001	LIP	20 545 468	6 607 523	10
Mönsterås 1998	LIP	79 715 000	61 000 000	1
Mönsterås 2000	LIP	108 420 434	7 885 000	4
Mörbylånga 2000	LIP	341 956	82 907	3
Nordanstig 2002	LIP	14 512 210	4 337 455	6
Norrköping 1998	LIP	588 451 008	258 534 250	7

NATURVÅRDSVERKET
 Rapport 5861 • Effekter av investeringsprogrammen LIP och Klimp
 Regeringsuppdrag juni 2008

Kommun/programägare och startår	Typ av investerings- program	Investering (kr)	Bidrag (kr)	Antal projekt (st)
Norrköping 1999	LIP	210 287	53 000	1
Norrköping 2001	LIP	66 320 043	16 571 673	6
Norrtälje 1999	LIP	89 647 776	36 449 801	11
Norrtälje 2001	LIP	9 718 417	4 808 677	17
Nybro 1999	LIP	51 357 000	13 856 000	14
Nynäshamn 1998	LIP	504 780	0	2
Nynäshamn 2000	LIP	324 637 625	84 579 386	7
Nässjö 2000	LIP	10 293 693	2 115 227	5
Ockelbo 2001	LIP	12 688 000	2 818 000	3
Olofström 2000	LIP	18 946 775	2 332 500	4
Olofström 2002	LIP	24 789 240	6 340 973	6
Orust 2000	LIP	9 425 815	4 644 908	4
Oskarshamn 2000	LIP	96 158 368	26 319 979	10
Ovanåker 2002	LIP	30 590 779	7 720 871	5
Piteå 1999	LIP	30 573 491	8 656 000	7
Piteå 2002	LIP	1 412 045	448 500	1
Ragunda 2002	LIP	1 147 400	382 223	3
Ronneby 2001	LIP	17 687 846	5 072 236	7
Sala 1998	LIP	41 343 000	13 528 000	12
Salem 1998	LIP	504 780	0	2
Sandviken 2000	LIP	35 217 153	9 524 180	9
Simrishamn 1999	LIP	15 112 267	5 882 167	12
Skara 1998	LIP	38 469 000	8 675 000	9
Skellefteå 1999	LIP	161 673 614	33 625 000	3
Skinnskatteberg 2001	LIP	6 029 584	1 629 109	6
Skövde 1999	LIP	79 310 174	18 393 422	21
Skövde 2001	LIP	38 588 729	11 693 285	10
Smedjebacken 1999	LIP	22 739 622	6 080 308	5
Solna 1999	LIP	191 374 938	48 476 655	22
Sorsele 2001	LIP	18 283 638	5 832 870	7
Sotenäs 2000	LIP	27 300 000	14 350 000	7
Staffanstorps 2000	LIP	8 140 429	3 861 541	5
Stenungsund 2000	LIP	102 680 912	20 921 340	2
Stockholm 1998	LIP	1 726 109 180	409 921 648	17
Storfors 2000	LIP	36 587 872	1 925 874	2
Strängnäs 2001	LIP	160 915 199	35 712 142	4
Strömstad 1999	LIP	80 710 000	30 701 000	12
Sundsvall 1998	LIP	95 286 058	25 887 441	9
Sundsvall 1999	LIP	263 998 932	71 881 200	6
Sunne 2000	LIP	102 287 607	26 596 450	8
Svedala 2000	LIP	35 542 444	10 782 263	16
Svedala 2002	LIP	24 257 039	7 292 363	12

NATURVÅRDSVERKET
 Rapport 5861 • Effekter av investeringsprogrammen LIP och Klimp
 Regeringsuppdrag juni 2008

Kommun/programägare och startår	Typ av investerings- program	Investering (kr)	Bidrag (kr)	Antal projekt (st)
Söderhamn 2002	LIP	6 989 008	2 950 000	3
Söderköping 2001	LIP	7 881 541	2 176 962	2
Södertälje 1998	LIP	56 400 000	28 400 000	1
Södertälje 2000	LIP	24 177 214	8 321 488	11
Sölvesborg 2000	LIP	17 414 793	10 857 149	3
Tanum 1999	LIP	42 181 000	19 706 000	14
Tanum 2001	LIP	6 940 900	2 001 000	1
Tanum 2002	LIP	21 225 532	3 731 000	1
Tibro 2000	LIP	32 814 365	6 960 944	14
Tidaholm 2000	LIP	13 733 265	2 566 542	7
Timrå 2001	LIP	169 293 811	38 160 325	17
Tjörn 2001	LIP	6 361 616	2 074 485	4
Tomelilla 1998	LIP	28 446 810	4 891 010	8
Torsby 2001	LIP	50 056 766	16 856 069	14
Torsås 1999	LIP	5 646 558	1 689 750	3
Tranås 2001	LIP	71 851 342	14 415 000	3
Trelleborg 2001	LIP	13 597 041	4 886 888	7
Trollhättan 1998	LIP	150 174 514	27 133 823	21
Trollhättan 1999	LIP	2 249 320	1 124 660	2
Trollhättan 2001	LIP	24 001 588	8 005 153	9
Trosa 1999	LIP	55 843 624	16 524 138	5
Töreboda 1998	LIP	3 326 000	994 700	1
Töreboda 1999	LIP	717 973	345 447	1
Uddevalla 1999	LIP	53 711 108	19 742 259	7
Uddevalla 2000	LIP	9 889 240	0	4
Ulricehamn 2000	LIP	108 814 603	22 792 644	10
Umeå 1999	LIP	88 108 196	19 069 524	6
Vaggeryd 2000	LIP	24 882 494	4 736 671	2
Varberg 2000	LIP	187 743 468	46 678 309	23
Vetlanda 2000	LIP	12 918 500	2 329 620	8
Vindeln 2002	LIP	3 660 395	1 668 800	1
Vingåker 2002	LIP	18 451 494	5 740 175	6
Vänersborg 1998	LIP	43 000 000	10 600 000	1
Vänersborg 1999	LIP	78 984 155	20 872 623	9
Vänersborg 2001	LIP	581 588	400 073	2
Värnamo 2000	LIP	19 478 000	3 061 000	3
Västervik 1999	LIP	210 174 537	93 274 480	12
Västervik 2000	LIP	5 106 095	1 479 790	4
Västerås 2000	LIP	335 152 544	120 484 360	15
Växjö 1998	LIP	151 828 339	31 780 791	35
Växjö 2001	LIP	127 301 421	29 225 482	20
Ystad 2000	LIP	10 900 000	3 270 000	1

NATURVÅRDSVERKET
 Rapport 5861 • Effekter av investeringsprogrammen LIP och Klimp
 Regeringsuppdrag juni 2008

Kommun/programägare och startår	Typ av investerings- program	Investering (kr)	Bidrag (kr)	Antal projekt (st)
Åre 1999	LIP	10 336 993	3 202 048	8
Årjäng 2001	LIP	27 893 819	6 730 052	5
Älmhult 1999	LIP	59 414 512	17 207 789	5
Älvkarleby 2000	LIP	6 111 859	1 346 706	5
Älvsbyn 2002	LIP	24 606 352	13 000 000	2
Ödeshög 2002	LIP	14 257 681	3 034 632	6
Örebro 1998	LIP	103 897 674	28 267 974	12
Östersund 2000	LIP	81 993 962	19 909 532	16
Överkalix 2002	LIP	5 251 854	1 236 431	4
Övertorneå 1999	LIP	0	0	1
AB Volvo 2004	Klimp	31 077 000	8 858 000	5
Ale 2004	Klimp	107 028 800	16 263 900	4
Boden 2004	Klimp	61 409 526	17 491 013	10
Borås 2006	Klimp	42 559 200	13 319 600	5
Botkyrka 2007	Klimp	6 500 000	1 950 000	1
Business Region Göteborg 2003	Klimp	19 687 000	7 706 200	5
Business Region Göteborg 2007	Klimp	147 740 340	25 160 170	7
Business Region Göteborg 2008	Klimp	194 339 600	58 419 800	6
Eskilstuna 2004	Klimp	56 787 600	10 401 300	7
Eskilstuna 2007	Klimp	37 372 000	6 251 000	4
Eslöv 2003	Klimp	13 820 000	4 209 560	6
Fagersta 2008	Klimp	141 600	50 800	2
Falkenberg 2004	Klimp	135 919 636	30 018 838	6
Falköping 2003	Klimp	68 555 000	13 011 000	6
Falköping 2007	Klimp	123 860 440	31 570 220	11
Falun 2007	Klimp	21 600 000	6 480 000	1
Gagnef 2004	Klimp	100 000	50 000	1
Gagnef 2008	Klimp	836 000	418 000	2
Gotland 2007	Klimp	1 008 500	500 000	1
Green Cargo 2007	Klimp	130 012 560	39 000 000	1
Göteborg 2003	Klimp	99 297 794	41 828 957	18
Göteborg 2006	Klimp	89 311 670	29 345 835	6
Göteborg 2007	Klimp	34 397 320	17 097 410	7
Göteborg 2008	Klimp	38 869 080	12 017 040	7
Göteborgsregionens kommunalförbund 2007	Klimp	15 425 000	5 280 000	2
Hagfors 2008	Klimp	16 823 380	4 750 690	6
Halmstad 2007	Klimp	84 949 800	24 492 500	8
Helsingborg 2003	Klimp	21 094 025	6 395 841	6
Helsingborg 2004	Klimp	42 907 500	13 126 250	4
Helsingborg 2006	Klimp	3 294 304	1 178 752	4
Helsingborg 2007	Klimp	49 446 652	10 690 286	7

NATURVÅRDSVERKET
 Rapport 5861 • Effekter av investeringsprogrammen LIP och Klimp
 Regeringsuppdrag juni 2008

Kommun/programägare och startår	Typ av investerings- program	Investering (kr)	Bidrag (kr)	Antal projekt (st)
Helsingborg 2008	Klimp	25 754 000	9 667 000	7
Hylte 2004	Klimp	225 000	67 500	1
Hässleholm 2006	Klimp	108 446 600	17 541 300	8
Hässleholm 2007	Klimp	8 863 440	2 482 720	5
Hässleholm 2008	Klimp	95 320 800	31 010 400	3
Höganäs 2004	Klimp	105 098 800	17 846 400	3
Höganäs 2008	Klimp	66 586 000	10 868 000	3
IKEA AB 2007	Klimp	2 807 000	761 000	3
Jönköping 2004	Klimp	31 615 770	7 064 270	7
Jönköping 2007	Klimp	15 863 880	4 841 940	6
Karlskrona 2008	Klimp	52 735 960	9 030 730	9
Karlstad 2003	Klimp	21 142 500	3 085 200	6
Karlstad 2008	Klimp	62 688 000	18 819 000	5
Katrineholm 2006	Klimp	104 664 000	31 332 000	7
Knivsta 2006	Klimp	13 282 648	6 641 324	5
Kommunförbundet Kronoberg 2004	Klimp	11 927 760	3 612 880	6
Kristianstad 2004	Klimp	149 839 760	29 930 080	16
Kristianstad 2006	Klimp	155 499 920	38 042 960	10
Kristianstad 2007	Klimp	40 641 600	8 010 800	6
Kristianstad 2008	Klimp	84 248 400	14 734 200	6
Kungsbacka 2008	Klimp	14 840 560	3 939 280	7
Landskrona 2006	Klimp	52 865 460	14 982 730	9
Landskrona 2008	Klimp	6 748 120	2 143 060	4
Landstinget Gävleborg 2003	Klimp	8 529 560	2 505 080	6
Landstinget Västernorrland 2004	Klimp	46 987 360	14 815 180	6
Leksand 2006	Klimp	58 021 740	13 754 870	8
Lidköping 2004	Klimp	89 070 600	21 922 800	9
Lidköping 2006	Klimp	62 844 000	19 022 000	4
Lilla Edet 2003	Klimp	31 800 000	10 702 000	4
Lilla Edet 2004	Klimp	4 560 072	2 279 536	4
Lilla Edet 2006	Klimp	3 326 700	1 545 850	3
Lilla Edet 2007	Klimp	8 023 000	1 961 500	4
Linköping 2003	Klimp	111 748 000	23 948 000	14
Linköping 2008	Klimp	54 463 200	12 543 100	10
Luleå 2006	Klimp	99 364 278	16 552 689	10
Lund 2004	Klimp	96 783 264	22 959 102	12
Lund 2008	Klimp	86 000 000	28 260 000	5
Malmö 2003	Klimp	162 170 763	48 088 089	21
Malmö 2006	Klimp	13 224 760	4 199 380	5
Malmö 2007	Klimp	341 271 620	85 644 710	12
Malmö 2008	Klimp	19 867 970	4 931 485	7
Mölnadal 2004	Klimp	21 553 720	5 135 860	8

NATURVÅRDSVERKET
 Rapport 5861 • Effekter av investeringsprogrammen LIP och Klimp
 Regeringsuppdrag juni 2008

Kommun/programägare och startår	Typ av investerings- program	Investering (kr)	Bidrag (kr)	Antal projekt (st)
Mölndal 2008	Klimp	2 444 000	1 222 000	3
Norrbottnens läns landsting 2007	Klimp	2 000 000	1 000 000	1
Norrköping 2004	Klimp	124 408 716	24 842 758	10
Norrköping 2008	Klimp	189 131 160	31 812 580	7
Olofström 2004	Klimp	20 800	10 400	3
Olofström 2006	Klimp	5 646 800	1 803 400	4
Olofström 2007	Klimp	3 633 400	696 700	3
Olofström 2008	Klimp	6 651 200	1 405 600	2
Orust 2008	Klimp	51 134 120	9 947 560	7
Piteå 2003	Klimp	4 280 000	1 285 000	1
Region Skåne 2006	Klimp	67 737 074	21 392 977	10
Region Skåne 2008	Klimp	78 000 000	23 590 000	5
Region Värmland 2004	Klimp	317 908 014	51 918 857	23
Region Värmland 2007	Klimp	1 250 000	625 000	1
Regionförbundet i Kalmar län 2004	Klimp	20 247 152	5 774 876	9
Regionförbundet i Kalmar län 2006	Klimp	101 003 600	20 846 140	15
Regionförbundet i Kalmar län 2007	Klimp	8 650 000	2 595 000	1
Regionförbundet i Kalmar län 2008	Klimp	42 739 140	12 753 630	7
Regionförbundet södra Småland 2008	Klimp	117 959 520	28 566 840	6
Regionförbundet Örebro 2008	Klimp	140 030 111	26 557 337	13
Regionförbundet Östsam 2006	Klimp	113 745 736	26 012 268	23
Rättvik 2003	Klimp	33 193 000	5 818 750	5
Skövde 2004	Klimp	584 780	292 390	5
Sorsele 2004	Klimp	5 426 340	1 409 170	5
Stenungsund 2008	Klimp	46 128 639	6 947 438	8
Stockholm 2004	Klimp	188 314 000	38 697 000	12
Stockholm 2006	Klimp	35 162 088	6 871 244	5
Stockholm 2007	Klimp	214 900 000	34 173 000	7
Stockholm 2008	Klimp	175 436 064	29 620 681	9
Stockholms läns landsting 2003	Klimp	118 445 379	35 543 274	9
Stockholms läns landsting 2008	Klimp	21 679 580	6 652 790	7
Storuman 2004	Klimp	4 247 036	1 167 887	4
Sundsvall 2004	Klimp	33 500	10 000	1
Svedala 2006	Klimp	19 900 000	5 970 000	1
Sävsjö 2008	Klimp	66 658 840	20 145 920	4
Söderhamn 2006	Klimp	310 000	155 000	2
Södra Smålands kommuner och lands- ting SSKL 2007	Klimp	62 279 300	16 943 150	13
Tjörn 2004	Klimp	31 897 836	7 001 718	7
Tranemo 2004	Klimp	24 443 000	4 396 500	3
Tranemo 2006	Klimp	550 040	248 020	4
Tranemo 2007	Klimp	26 676 560	4 394 280	3

NATURVÅRDSVERKET
 Rapport 5861 • Effekter av investeringsprogrammen LIP och Klimp
 Regeringsuppdrag juni 2008

Kommun/programägare och startår	Typ av investerings- program	Investering (kr)	Bidrag (kr)	Antal projekt (st)
Trelleborg 2004	Klimp	93 045 060	17 143 880	5
Trelleborg 2007	Klimp	242 268 500	37 111 250	3
Trollhättan 2003	Klimp	76 152 000	20 517 050	15
Trollhättan 2006	Klimp	12 630 983	2 752 867	6
Trollhättan 2007	Klimp	36 000	18 000	1
Ulricehamn 2006	Klimp	16 679 120	4 544 060	5
Uppsala 2008	Klimp	36 430 300	12 365 150	4
Varberg 2004	Klimp	23 490 456	5 789 099	8
Varberg 2006	Klimp	11 982 240	4 147 870	5
Varberg 2007	Klimp	5 935 900	1 997 200	5
Varnäs företagen AB 2008	Klimp	6 800 000	2 000 000	1
Vilhelmina 2004	Klimp	2 570 122	819 681	8
Vänersborg 2004	Klimp	46 448 024	8 859 262	7
Vänersborg 2006	Klimp	19 280 000	4 940 000	2
Vänersborg 2007	Klimp	4 772 240	1 024 120	3
Värnamo 2007	Klimp	1 311 800	655 900	3
Värnamo 2008	Klimp	178 419 000	27 639 000	3
Västerås 2008	Klimp	19 298 120	5 877 060	5
Växjö 2004	Klimp	146 788 766	30 598 868	18
Växjö 2007	Klimp	5 000 000	1 500 000	1
Växjö 2008	Klimp	25 952 600	8 246 300	6
Åmål 2006	Klimp	8 843 444	2 296 722	3
Åstorp 2004	Klimp	0	0	1
Åtvidaberg 2004	Klimp	13 081 840	2 519 420	7
Örebro 2004	Klimp	3 000 000	1 500 000	1
Örebro 2007	Klimp	97 606 060	25 255 630	8
Örnsköldsvik 2004	Klimp	52 625 120	11 715 560	10
Örnsköldsvik 2006	Klimp	0	0	1
Örnsköldsvik 2007	Klimp	21 692 404	6 871 802	8
Östersund 2003	Klimp	86 293 210	24 407 350	14
Östersund 2004	Klimp	29 955 850	7 203 775	5
Östersund 2006	Klimp	19 465 649	3 952 642	9
Östersund 2008	Klimp	11 238 000	3 619 000	4

Effekter av investeringsprogrammen LIP och Klimp

RAPPORT 5861

NATURVÅRDSVERKET
ISBN 978-91-620-5861-6
ISSN 0282-7298

Regeringsuppdrag juni 2008

Riksdagen avsatte 1998-2002 6,2 miljarder kronor i bidrag till miljöförbättringar i kommunerna inom ramen för lokala investeringsprogram, LIP. LIP ersattes 2002 av stödet till klimatinvesteringar, Klimp. Sammantaget har 1,8 miljarder kronor beviljats i Klimpbidrag under åren 2003 till 2008. Av de ursprungligen beviljade LIP-bidragen beräknas cirka 4,3 miljarder kronor komma till användning. Tillsammans genererar de båda investeringsprogrammen miljö- och klimatinvesteringar för drygt 24 miljarder kronor i över hälften av Sveriges kommuner. De sammanlagda åtgärderna inom LIP och Klimp beräknas minska utsläppen av växthusgaser med närmare 2,1 miljoner ton om året. Det motsvarar drygt tre procent av de svenska utsläppen av växthusgaser. På regeringens uppdrag har Naturvårdsverket för fjärde året i rad åiterrapporterat effekterna av LIP och Klimp.

Rapporten visar omfattningen av LIP och Klimp från starten av LIP 1998 till och med de sista besluten om nya Klimp-bidrag 2008. I sammanställningen redovisas förutom verkliga resultat och effekter även förväntade sådana.

